

СЛУ

НА ФЕДЕРАТИВ

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА ФНРЈ“ излегува по потреба, во српско, хрватско, словенечко и македонско издание. — Огласи по тарифата. — Текушта сметка при Народната банка на ФНРЈ за прегледи и одделни издавања бр. 1032-Т-220, за огласи 1032-Т-221.

БРОЈ 56

ГОД. X

Администрација
деление 22-619, Тел. централа 28-010.

666.

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА СОЈУЗНИОТ ОПШТЕСТВЕН ПЛАН ЗА 1955 ГОДИНА

Врз основа на чл. 71 точ. 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Сојузниот општествен план за 1955 година, што го усвои Сојузната народна скупштина на заседанието

на Сојузниот собор од 28 декември 1954 година и на заседанието на Соборот на производителите од 28 декември 1954 година.

ПР бр. 35
30 декември 1954 година
Белград

Го заменува
Претседателот на Републиката,
Едвард Кардељ, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Моша Пијаде, с. р.

СОЈУЗЕН ОПШТЕСТВЕН ПЛАН ЗА 1955 ГОДИНА

ПРВ ДЕЛ

ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТОКОТ НА СТОПАНСТВОТО ВО 1954 ГОДИНА

Стопанскиот развој во 1954 година особено го карактеризираат следниве моменти:

1. Реализиран е натамошниот значителен пораст на индустриското производство при што за првпат по 1949 година таков пораст забележила во сите гранки преработувачката индустрија. По добриот род во 1953 година поусетливо е намалено селско-стопанското производство, а особено производството на жита поради овогодешните неповолни климатски услови.

Врз основа на ваквото движење на индустриското и селско-стопанското производство може да се очекува дека вкупниот општествен производ во 1954 година ќе биде поголем за околу 3% во однос на 1953 година.

2. За надворешно-трговската дејност карактеристично е значителното наголемување на извозот, наголемување на увозот на жита, намалување на дефицитот на трговскиот и платниот биланс, како и намалување на нашето задолжување во странство и покрај намалувањето на економската помош. Со вначителното наголемување на извозот осигурено е наголеменото ниво на производството што ги ублажи тешкотиите што произлегуваат од неурамнотежениот платен биланс и овозможи да се ублажат ефектите на слабиот принос на селско-стопанското производство.

3. Наголемен е обемот на инвестициите и подобrena е структурата на инвестиционите вложувања со намалување учеството на инвестиционите вложувања во индустријата а со наголемување учеството на другите стопански области и општествениот стандард. Наголемените парични средства за инвестиции влијаја и врз порастот на цените во 1954 година.

4. Наголемен е во извесна мерка вкупниот обем на личната потрошувачка во однос на средната потрошувачка во минатата година, но во текот на годината поради порастот на цените и слабите приноси во селското стопанство забележана е тенденцијата на опаѓање на потрошувачката особено во градовите и индустриските центри. Порастот на потрошувачката е следен со значителен пораст на бројот на лицата на работа.

5. Наголемувањето на производството и размечата следено е од порастот на цените како на индустријата

стриските така и на селско-стопанските производи и услуги, како и од порастот на паричните приходи на населението.

6. Карактеристично за оваа година е воведувањето на новите економски инструменти на стопанскиот систем со кои е овозможен поголем ефект на факторот на пазарот врз производството и размената.

Согласувањето на работењето на стопанските организации кон новите услови предизвика извесни тешкотии во првите неколку месеци од оваа година, а особено на подрачјето на надворешно-трговското работење.

Поцелосна оценка на ефектот на инструментите не може да се даде поради релативно кусото време на нивното применување, но некои инструменти веќе покажаа позитивни ефекти врз стопанисувањето, додека начинот на формирањето на платите и распределбата на доходот покажа низа слабости поради што мора да се измени за 1955 година.

1.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО

1. Во 1953 година прекинат е времиот запири на вкупното индустриско производство што траеше од 1949/50 до крајот на 1952 година. Во 1953 година настанува општ пораст на индустриското производство, кој спрема 1952 година изнесува 11%. Тој пораст беше последица од силното наголемување на производството на базичната индустрија, покрај заостанувањето на еден дел од преработувачката индустрија (текстилната индустрија, индустријата на кожа и гума) поради невозможноста да се увезат потребни количини суровини и намалување на производството на јаглен.

Порастот на индустриското производство во 1954 година е продолжено уште со побрзо темпо. Се проценува дека вкупното индустриско производство во оваа година ќе биде поголемо за 15% во однос на 1953 година. 1954 година ја карактеризира порастот на производството во сите индустриски гранки без исклучок. За разлика од минатата година значително наголемување на производството настана во гранките на преработувачката индустрија, со што беше осигурено наголемувањето на

извозот на индустриските производи и покрај намалување извозот на традиционалните индустриски производи. Наголемено е производството не само на средствата за работа и материјалите за репродукција, туку и производството на стоките предопределени за личната потрошувачка, која порасте за околу 16% во однос на 1953 година.

Во 1954 година се прошири натаму асортиманот и се подобри квалитетот на производите, што овозможи позначително да се наголеми извозот на индустриските производи, особено на готови индустриски стоки.

2. Развикоот на индустриското производство по гранки е следен:

	1954*)
Производство на електрична енергија	113
Производство и преработка на јаглен	116
Производство и преработка на нафта	121
Црна металургија	132
Металургија на обоени метали	107
Производство на неметали	115
Метална индустрија	117
Електроиндустрија	116
Хемиска индустрија	121
Индустрија на градежен материјал	102
Дрвна индустрија	103
Индустрија на хартија	103
Текстилна индустрија	122
Индустрија на кожа и обувки	114
Индустрија на гума	122
Прехранбена индустрија	108
Индустрија на тутун	138
Вкупната индустрија	115
Експлоатација на шумите	93

Реализираното наголемување на обемот на индустриското производство ќе биде малку пониско отколку што го предвиде Сојузниот општествен план за 1954 година поради лошите временски услови во првите месеци на годината, недостигот на електрична енергија, како и поради послабото снабдување на некои индустриски гранки со сировини од увозно потекло. Освен тоа, некои нови капацитети не беа навремено пуштени во работа и заедно со порано споменатите фактори и тој факт придонесе да е реализиран помал обем на производството отколку што го предвиде Сојузниот Општествен план. Задоцнувањето особено ги погоди следниве гранки: црната металургија, обоената металургија и индустријата на неметали.

3. Порастот на индустриското производство овозможи да порасте бројот на лицата на работа како во индустријата, така и во сето стопанство. Од јануари до септември 1954 година бројот на вкупно зафатените со работа беше за 145.000***) лица поголем отколку во истиот период на минатата година, а во тоа бројот на лицата на работа во индустријата се наголеми за 73.700.

Значителниот пораст на индустриското производство не беше следен со соодветното наголемување на продуктивноста на трудот. Ова се изразува во низа гранки како тенденција на поголем пораст на бројот на лицата на работа во споредба со наголемувањето на производството.

До вакви тенденции во односите меѓу бројот на новостапените на работа и производството дојде поради системот на наградување кој не беше стимулативен во поглед на рационалното земање на работа на работната сила, поради недостигот на електричната енергија и нерамномерното снабдување со репродукциони материјали и со резервни делови од увозно потекло.

*) 1954 година е искажана врз базата на реализираниот физички обем за 10 месеци, спрема податоците од Сојузниот завод за статистика и евиденција и проценката за преостанатите два месеци. Индексот на реализираниот физички обем на индустриското производство за 10 месеци изнесува 115,5 во однос на истиот период на 1953 година.

**) Индексот од 145.000 искажан е за истата статистичка опфатност во 1953 и 1954 година.

Од друга страна, преминот кон многу поширок асортиман на производите поради потребата за извоз и за внатрешниот пазар и поради подобрувањето на квалитетот, како и постепено пуштање во работа нови капацитети и измената на структурата на трајните работи бараа придадено стапување на работа на работници во однос на минатата година.

4. Наголемувањето на индустриското производство овозможено е не само со подобро користење на капацитетите што постојат, туку и со пуштање во работа нови односно со проширување на капацитетите што постојат.

Во врска со наголемувањето и проширувањето на индустриските капацитети стана во 1954 година уште посериозен проблемот на снабдувањето со електрична енергија. Недостигот во електрична енергија настана, меѓу другото, и поради тоа што некои нови енергетски капацитети не се на време или не се воопшто пуштени во работа. (Изостана навременото пуштање во работа на хидроцентралата Овчар Бања, Меѓувршје, Рашка и Власина во НР Србија, термоцентралата Коњшчина во НР Хрватска, хидроцентралата Јабланица во НР Босна и Херцеговина и навремената реконструкција на термоцентралата Костолац.)

Исто така и производството на јаглен застапа зад порастот на потрошувачката. И покрај фактот дека во задните десет месеци на оваа година производството на јаглен е наголемено за околу 23% во однос на истиот период на минатата година, пазарот на јаглен беше вознемирен, зашто запасите во индустријата, кај железниците и широката потрошувачка по истекот на зимскиот период на 1953/54 беа исцрпени, и појавата на едновремено и големо барање на сите овие потрошувачи на пазарот предизвика вознемирување.

Намалувањето на обемот на сечењето на иглолистните шуми и помалите расположиви количини на делкан материјал од дрво, со наголемувањето обемот на инвестициите, предизвикаа значително покачување на цените и растројство на пазарот на дрвото, особено во првите месеци кога производството застапуваше поради несполнителните временски услови. Забрзаното производство, максимирањето на шумската такса и други мерки придонесоа до извесно смирување на пазарот, но поради недостаточните количини за потрошувачка цените останаа на високо ниво.

5. Состојбата на вкупните запаси на основните сировини остана главно неизменета во однос на минатата година, со исклучок на сировините за црната металургија, металопреработувачката и дрвната индустрија кои малку се поголеми од минатогодишните. Но, во некои гранки дојде до намалување на запасите од увозно потекло. Таква состојба на запасите на сировините не може да се оцени како задоволителна, особено кога се има предвид многу жеста динамика на развикоот на индустриското производство.

Што се однесува до вкупната состојба на запасите на сите категории на готови стоки во индустријата, т.е. на средствата на трудот, репродукционите материјали и потрошительната стока, тие се пониски за 14,5% од средните запаси во 1953 година, при што запасите на средствата на трудот и на репродукционите материјали покажуваат пораст.

Запасите на потрошительната стока заедно со запасите во трговијата останаа главно на нивото од декември минатата година, но во асортиманот се полошија.

6. Од позначителните капацитети што се пуштени во работа 1954 година, по завршетокот на пробната работа постепено ќе може да се постигне годишно производство на поважните производи: сепарирани јаглен 600.000 тони, кокс 225.000 тони, парафин 960 тони, битумен 18.000 тони, преработена сурова нафта 120.000 тони, сурова железна 220.000 тони, суров челик 155.000 тони, валјани производи од црната металургија 86.000 тони, алуминиум 15.000 тони, валја-

ни производи од бакар 24.000 тони, цемент 345.000 тони, стаклена волна 300 тони, керамика 21.250 тони, кабели и спроводници од бакар 16.000 тони, сумпорна киселина 61.000 тони, суперфосфат 80.000 тони, азотна киселина 14.400 тони, амонијат 12.800 тони и скроб и скробни производи 32.000 тони.

Во електростопанството се пуштени во работа капацитети со сила од 100 MW, со производство од 400.000 M Wh.

2.

СЕЛСКО-СТОПАНСКО ПРОИЗВОДСТВО

1. Селско-стопанското производство во 1954 година битно е намалено, што се гледа од следниот преглед:

Гранка	Индекси*) (1930/39 = 100)			
	1947/51	1951	1953	1954
Полоделство	102	114	120	89
Овощарство	110	170	150	110
Лозарство	106	150	112	87
Сточарство	92	92	96	107
Рибарство	187	175	200	185
Домашна преработка	102	109	100	81
Вкупно	100	111	112	95

Вредноста на селско-стопанското производство, според резултатот на досегашните проценки, е помала за 74 милијарди динари или за 15% отколку во 1953 година. Лошите временски услови особено неповолно влијаеја на поледелското производство. Ова се оценува дека е за 26% помало од реализираното во 1953 година. Најголемо намалување на производството настана кај житата и се оценува дека тоа изнесува 38% од достигнатото реализирање во 1953 година. Сточарството е една гранка која забележи наголемување, и се оценува дека сточарското производство во оваа година ќе биде за 11% поголемо отколку во минатата година.

2. Движењето на производството на главните селско-стопански производи се гледа од следниот преглед:

	Индекси**) (1930/39 = 100)			
	1947/51	1951	1953	1954
Пченица и 'рж	93,3	98	108	60
Пченка	80	95	90	70
Шеќерна репка	200	314	245	214
Тутун	200	215	230	215
Компир	101	111	139	121
Месо	88	88	87	98
Маст	76	75	74	87

Производството на пченица и 'рж е помало за околу 1,250.000 тони или за 45% во однос на реализираното производство во 1953 година, додека производството на пченка е намалено за 840.000 тони или за 22%.

3. Поради намаленото производство значително се намалува и обемот на пазарните вишоци на многу селско-стопански производи. Sprema проценката на извршувањето во 1954 година пазарните вишоци на пченица и 'рж значително се помали од предвидените. Спротивно на тоа, значително се наголемени пазарните вишоци од наголемиот сточен фонд. Пазарниот вишок на свињите во однос на минатата година е поголем за 37%, на говедата за колење за 20%, на јајцата за 41%. Јакнењето на сточарството како репрезентативна селско-стопанска гранка е знак дека напредувало селското стопанство.

4. Со порастот на вкупното население, а особено со порастот на градското население како и бројот на лицата на работа во стопанството, потребите од селско-стопански прехранбени производи стануваат од година в година сè поголеми.

*) Податоци од Сојузниот завод за статистика и евиденција за сите гранки освен домашната преработка за која е дадена проценка од Сојузниот завод за стопанско планирање.

**) Податоци од Сојузниот завод за статистика и евиденција за сите производи освен за месо и маст, за кои е дадена проценка од Сојузниот завод за стопанско планирање.

Тешкотииите што се јавуваат во средната селско-стопанска година поради недостаточното производство и ниската производност на трудот во селското стопанство, стануваат уште поголеми кога доаѓа до намалување на производството под неговото нормално ниво. Тие тешкотии во 1954 година доаѓаат до израз:

а) во потребата од наголемен увоз на храна, така што увозот на пченица во економската 1954/55 година ќе изнесува 1,300.000 тони;

б) во намалувањето на пазарните вишоци на многу селско-стопански производи, што влијаеше врз снабденоста на населението и врз порастот на цените на овие производи.

И покрај цитираните тешкотии како позитивен факт треба да се истакне напредокот на извозот на добиток и сточни производи.

5) Системот на порано преземените мерки во селското стопанство како што се: укинувањето на задолжителните откупи и послободниот промет на селско-стопански производи, реорганизацијата на задругите и средувањето на имотните односи на селото, — беше оваа година дополнет со нови мерки усмерени кон натамошното подобрување на условите во селското стопанство како што се: воведувањето на слободен промет со недвижности, новиот систем за оданочување и новиот систем за кредитирање на индивидуалниот селанец.

Сите овие мерки во својата целост значајно создаваат поповолни економски и пазарни услови за развиток на селското стопанство и нивното поволно дејство започна повидно да се покажува уште на почетокот на оваа година.

Во текот на 1954 година се преземени следниве мерки со цел да се поттикне побрзиот развиток на селското стопанство:

а) наголемени се инвестиционите вложувања во селското стопанство од 12.300 милиони динари во 1953 година на 20.000 милиони динари во 1954 година. Од средствата на општиот инвестиционен фонд издвоени се одделните средства за кредитирање на индивидуалните земјоделски стопанства во износ од 2.300 милиони динари. Во рамките на општиот инвестиционен фонд распределени се 12.480 милиони динари според резултатите на конкурсот на следен начин:

— економски објекти во селското стопанство	2.478 или 19,8%
— објекти за преработка селско-стопански производи	2.223 или 17,8%
— селско-стопански машини	2.199 или 17,6%
— расплоден и работен добиток	1.204 или 9,6%
— долгогодишни засади	1.729 или 13,9%
— мелиорации	2.649 или 21,2%

Поради тешкотииите предизвикани со преминувањето кон новиот систем на кредитирање на инвестициите, мерките преземени на подрачјето на инвестициите во селското стопанство во оваа година уште не можеа да го дадат својот полн ефект. Но, и без обзир на овие тешкотии, овојгодишниот систем овозможи порационална распределба и употреба на инвестиционите средства спрема интересот и барањето на селско-стопанските производители. Се оценува дека засилените стремежи на селско-стопанските организации за реализирање поголеми вложувања ќе дојде поцелосно до израз во 1955 година, вашто ќе отпаднат пречките за коишто беше збор;

б) инвестирањата во селското стопанство во својот поголем дел се ограничени на кредитот од општиот инвестиционен фонд, зашто народните републики и одборите во текот на 1954 година вложиле помали средства отколку во 1953 година. Ова без сомнение е неповолен факт со обзир на тоа дека побрзиот развиток на селско-стопанското производство може да се постигне со ангажирање на средствата од сите заинтересирани;

в) во текот на 1954 година издвоени се поголеми средства од буџетот како и од фондовите на стопанските организации за организацијата и работата на установите за унапредување на селско-стопанското производство, на службата за заштита на растенијата, на ветеринарната служба итн. Од вака проширените материјални услови започнаа уште во текот на оваа година да се покажуваат и конкретни резултати: наголемено е производството на семето од хибридна пченка, поставена е широка мрежа на демонстрациони опити со губрење пченица, мрежа на опити за правилна исхрана и одгледување на птици и свињи и слично, постигнат е значителен напредок во отстранувањето на некои опасни болести кај добитокот и растенијата, итн.;

г) во текот на 1954 година се пристапи кон воведување на нов систем за оданочување на селско-стопанските производители врз основа на катастарскиот доход, што веќе даде и некои позитивни резултати, со обзир на тоа дека новиот начин за оданочување му дава на селско-стопанскиот производител поголема сигурност во поглед на висината на даночното давање. Но, во текот на овогодешното обложување се покажаа и некои конкретни слабости, главно од техничка природа (неправилно класирање, измени во имотните односи, грешки во пресметувањето на катастарскиот приход и сл.), кои во 1955 година треба да се отстранат во целост;

д) со законот за слободниот промет со земјиште во рамките на новиот аграрен максимум. Донесувањето на тој закон предизвика поголем интерес кај селаните за стопанисување и дејствуваше да се стабилизираат имотните односи на селото;

ѓ) во оваа година воведен е систем на кредитирање на селото, како за потрошителните стоки така и за инвестиционен и репродукционен материјал, за да се поттикне кон поголема потрошувачка на селото во една и друга форма;

е) проширен е и подобрен системот на контрахирањето и наголемени се откупните цени во контрахирањето. Контрахирањето е воведено како мерка за стимулација пред почетокот на сеидбата, со здоговорена употреба на агротехниката и со давање аванси во пари и средства за производство. Таков начин на контрахирање претставува нова форма на кооперација меѓу трговијата и индустријата од една и индивидуалните селани од друга страна, што ќе влијае да се унапреди селско-стопанското производство;

ж) во 1954 година увезени се двапати поголеми количини вештачко губре покрај наголемувањето на домашното производство на суперфосфат, така што овогодешната потрошувачка на вештачки губриња ќе биде двојно наголемена. Оваа година увезен е и квалитетен расплоден добиток во вкупна вредност од околу 340 милиони динари, од што околу 3.000 грла се свињи од благороден, брџостасен јоркширсој, во вредност од околу 240 милиони динари, што засега претставува само почеток на нашиот натамошен пат за преориентација на свињарството од екстензивен кон интензивен начин на одгледување, односно во натамошното квалитетно подобрување на нашето сточарство воопшто. Продажбата на вештачко губре се врши со попуст од 4—6 динари за 1 кг, а со среден попуст од околу 45% продадени се и сите увезени расплодни свињи.

6. Неразвиеноста на транспортните врски, недоследната организација и опременост на трговијата, а особено отсуство на поширока организирана трговија на јадро со селско-стопански производи, го стеснува обемот на размената со селото. Недостигот на градежен и друг инвестиционен материјал за потребите на селото, со високо ниво на нивните цени, како и намаленото купување на селско-стопански машини во однос на минатата година поради намалениот пораст во првото полугодие на 1954 година исто така негативно влијае на широката размена на производите меѓу индустријата и селското стопанство.

7. Поради добрите приноси во 1953 година и наголемените цени, паричните приходи на селото од откупот на селско-стопански производи пораснаа за девет месеци на 1954 година за околу 16 милијарди динари или за 27% во однос на истиот период на минатата година. Поради живата стопанска активност во другите области на стопанството, голем дел на селско-стопанските производители реализира значителни приходи од дејностите надвор од селското стопанство. Сето тоа придонесе да се наголеми куповната сила на селско-стопанските производители во 1954 година, додека даночното отоварување е помалу отколку во 1953 година.

3.

СООБРАКАЈ

Движењето на сообраќајот во 1954 година покажува пораст на обемот на превозот на стоки и патници во сите сообраќајни гранки. Порастот на обемот на превозот предизвика вонредно засилување на расположивите капацитети, кои со обзир на недостатчниот број на исправни превозни средства се помалку ги задоволуваат нормалните потреби на производството и прометот.

1. Обемот на извршните сообраќајни услуги во 1954 година е поголем од извршениот обем во 1953 година:

	1954*)
	1953
Сообраќај — вкупно	107,1
Стоковен сообраќај	106,9
Патнички сообраќај	108,5
Поштенски сообраќај	102,4
Железнички сообраќај	
во тоа:	
— стоковен	107,7
— патнички	105,3
Поморски сообраќај	
— стоковен	102,4
— патнички	107,7

2. Напредно со порастот на обемот на прометот растеа и тешкотиите во задоволувањето потребите на превозот на железниците. Тие главно доаѓаат поради недостатчниот број на исправни вагони, несразмерот меѓу бројот на отворените и затворените вагони, недостигот на исправни цистерни, ладилници, како и малиот број на патнички вагони.

Недостигот на железничките капацитети го отежнува најмногу превозот на градежни материјали, јаглен и некои видови сезонски стоки.

Во 1954 година наголемен е обемот на поправките на железнички вагони, што придонесе да се ублажат тешкотиите во задоволувањето потребите на превозот.

3. Обемот на извозот и увозот по морето во 1954 година остана на нивото од 1953 година, додека учеството на домашните бродови во превозите на овие стоки незначително се наголеми. Релативно малото учество на домашните бродови во прекуморските превози е последица од недостаточните капацитети и нерамномериот превоз.

Поради наголемувањето на туризмот, бројот на патниците во поморскиот сообраќај е наголемен во 1954 година за 600.000.

4. Речниот сообраќај во 1954 година го наголеми своето учество во надворешно-трговската размена. Со поголемото учество во меѓународниот сообраќај, е продолжен средниот патот на превозот на стоките, поради што заедно со внатрешниот сообраќај е превезена помала количина стоки, а реализиран поголем број тонски километри, односно извршен поголем превозен ефект.

5. Со подобрувањето на условите на превозот на патничката осетно се наголеми патниот сообраќај

*) 1954 година е прикажана врз базата на реализираните сообраќајни услуги за девет месеци според податоците од Сојузниот завод за статистика и евиденција и проценката за преостанатите три месеци.

што, меѓу другото, се покажува во наголемувањето на бројот на возилата. Ова наголемување настапи кај стопанските организации што превозат стоки за сопствени потреби.

6. Во поштенскиот сообраќај е задржана тенденцијата за измена на структурата на поштенско-телефонските услуги во корист на телефонските и телеграфските, а на сметка на поштенските услуги.

4.

ГРАДЕЖНИШТВО

1. Вредноста на извршените работи во градежништвото во периодот јануари-септември 1954 година во однос на истиот период во 1953 година порасна за 14%.

Структурата на изградбата во 1954 година и натаму се менува во правецот на поголема изградба на објекти на општествениот стандард (станови, школи, културно-просветни, здравствени, комунални и други објекти). За изградба на објектите на општествениот стандард во периодот јануари-септември 1953 година беше исплатено околу 19,5 милијарди динари, а во 1954 година околу 31,9 милијарди динари или за околу 63% повеќе.

2. Движењето на лицата на работа во периодот јануари-септември изгледа:

	1953	1954	1954 1953
Среден број на лицата на работа*)	211.600	235.200	111

До порастот на лицата на работа дојде поради изменетата структура на изградбата како и фактот што објектите на општествениот стандард се многубројни, од помал обем, та изградбата се развила на значително поширок фронт. Освен тоа, на наголемувањето на бројот на лицата на работа влијаеше и системот на наградувањето, при што основата беше ефективен час. За да осигураат што повеќе ефективни часови, некои претпријатија земаа на работа работна сила без да водат достаточна сметка за продуктивноста.

3. Врз цените на градежните објекти дејствуваше порастот на цените на материјалите за градење. Во септември оваа година цените на материјалите за градење беа средно за 12% поголеми од средното ниво во декември 1953 година и за 16% поголеми од средното ниво во 1953 година. Порастот на цените на материјалите значително влијаеше врз наголемувањето на цените на градежните објекти, коишто според проценката пораснаа средно за 14% во однос на средните цени во 1953 година.

4. Во извршувањето на градежните работи во рамките на инвестиционата изградба, градежните претпријатија располагаат со недостаточна и делумно значително истрошена механизација. За соопладување на тие тешкотии во 1954 година се продолжи со освојувањето на производството на градежни машини од страна на домашната индустрија.

Измената на структурата на инвестициите влијаеше во периодот јануари-септември 1954 година градежните работи во изградба на општествениот стандард да се наголемат за околу 63% во однос на истиот период во 1953 година. Заедно со поголемите барања за услугите на градежно-занаетчишките дукани и претпријатија, од страна на народните одбори не се преземани достаточни мерки за да се наголеми нивниот број односно за да се прошири капацитетот, што морало да се одрази и врз порастот на цените на градежните услуги.

5. Со примена на прописите што постојат со кои се регулираат односите меѓу претпријатијата и нивните погони се појавија слабости кои се одразија врз работењето на претпријатието како целина. Освен тоа народните одбори се стремее со поголемото учество во добивката на претпријатијата односно нивните погони да ги наголемат своите приходи, што влијаеше и да се наголемат цените на градежните објекти

*) Податоците од Сојузниот завод за статистика и евиденција „Индустра“ бр. 12.

5.

ТРГОВИЈА И УГОСТИТЕЛСТВО

1. Во трговијата и угостителството се спроведувани во текот на оваа година значителни мерки од кои се најважни: реорганизацијата на мрежата врз принципот на трговските односно угостителските дукани и поголемото стимулирање на трговските и угостителските организации на прометот со поврзување на платниот фонд со реализираниот промет. Овие мерки дадоа во основа позитивни резултати, влијаејќи поволно врз развитокот на овие стопански дејности.

Во текот на примената на прописите за реорганизацијата на трговијата дојде до одрбување на трговската мрежа, така што настанаа тешкотии во врска со работењето на малите трговски дукани. Одрбувањето создаде услови и за наголемена рола на трговијата на јадро и зајакната можност на нејзиниот монополизам на пазарот. Значително наголемемиот број на претпријатијата на јадро и на трговските дукани на дрвено ангажира и значително поголеми запасы стоки.

Специјалната ситуација на пазарот, која се карактеризираше со големо барање на стоки, им овозможи на производителите претпријатија најлесен начин за продажба, поради што не се сторени достаточни усилби за развиток на сопствената продажна служба. Но, во продажбата на индустриски стоки постигнат е извесен напредок, иако не е потребна мерка, преку сопствените продавници на индустриските претпријатија, на кои што прописите што постојат и економските инструменти им овозможуваат побрз развиток.

Како одделен проблем во оваа година се истакнуваат недостаточната и несовремената организација и техничка спремност на трговијата на јадро со селско-стопански производи, што неповолно влијаеше врз прометот и цените на овие производи.

2. Наголемувањето на бројот на надворешно-трговските претпријатија придонесе да се прошират и зајакнат комерцијалните врски со странскиот пазар. Проширувањето на непосредниот допир на производните претпријатија со странските, особено со нови пазари, овозможил поголемо согласување на домашното производство кон барањата на странскиот пазар во поглед на квалитетот и асортиманот на производите предспределени за извоз. За да се осигури потемелна обработка на пазарот за поодделни производи и да се поттикнат претпријатијата да го прошират асортиманот на извозните производи, како и за да се создадат услови за поробтабилно работење на надворешно-трговските претпријатија, во текот на 1954 година е спроведена специјализација на надворешно-трговската мрежа.

Во работата на надворешно-трговските претпријатија немаше достаточна координација, што во некои случаи имаше како последица намалување на цените на извозните производи на странскиот пазар а наголемување на цените на внатрешниот пазар.

6.

ЗАНАЕТЧИСТВО

Преминувањето кон слободен пазар, порастот на стопанската активност и наголемувањето на паричните приходи на населението создаде подобри услови за развитокот на занаетството. За тоа во 1954 година придонесе и намалувањето на обврските на занаетството спрема општествената заедница според инструментите пропишани од Федерацијата во однос на 1953 година. Со тоа во оваа година подобрена е положбата на занаетчишките претпријатија и занаетчиите.

Како одделен проблем се јавува нееластичноста на економските инструменти (распodelбата на добивката и формирањето на платниот фонд, амортизацијата и интересот на основните средства) кои — поставени на ист начин како за индустријата — не им даваат достаточна можност на народните одбори да водат политика за развиток на занаетството во согласност со нивните конкретни услови и потребите и да му посветат поголемо внимание на

развитокот на занаетството на општествениот сектор. Освен тоа, во мала мерка применувано е паушално задолжување на занаетчиските дукани за поодделни општествени обврски.

Иако занаетството од преминувањето на слободен пазар покажува значителен напредок во својот развиток, сепак се осетува сериозно заостанување во развитокот на некои занаети во однос на потребите на стопанството и населението, а особено кај металопереработувачкото, електротехничкото и градежното занаетство и некои видови занаетства на прехранбената бранша (пекарска, месарска).

Исто така е незадоволително темпото на развитокот на занаетството на општествениот сектор, та е потребно да му се обрне во идната година поголемо внимание на неговиот развиток.

7.

СТОПАНСКИ ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1. Во надворешно-трговското работење во 1954 година позначајни се следните измени во однос на 1953 година:

а) наголемен е извозот како на индустриски така и на селско-стопански производи;

б) намален е вкупниот увоз, при што наголемен е нешто увозот за репродукција;

в) намалена е економската помош во однос на 1953 година;

г) наголемен е износот на отплатите на обврските во споредба со 1953 година;

д) благодарейќи на наголемувањето на сопствените девизни приходи, пред сè од извозот, намален е дефицитот на трговскиот и платниот биланс во однос на 1953 година;

е) намалено е нашето вкупно задолжување во странство.

2. Вкупниот извоз во 1954 година по својот обем е поголем за 24% во однос на 1953 година и околу 18% во однос на 1952 година, која претставува година на најголемиот извоз по 1948 година.

За извозот на индустриски производи карактеристично е значителното намалување на извозот на традиционалните производи (метали и делкан материјал од иглолисни дрва) за 25% во однос на 1953 година, додека извозот на другите индустриски производи, особено на готовите производи и на полуфабрикатите, е поголем за 27%. Извозот на овие производи го надомести не само намалувањето на традиционалниот извоз, туку благодарейќи на него вкупниот извоз на индустриските производи е поголем за 9% во однос на 1953 година и за 32,5% во однос на 1952 година.

Од 1953 до денеска се појавија во извозот над 80 нови производи што не ги извозевме. Изменетата структура на извозот бараше натамошно проширување на пазарот, така што 1954 година и во тој поглед значеше напредок.

3. Заедно со порастот на извозот на индустриските производи наголемен е и извозот на селско-стопански производи. Извозот на селско-стопански производи е наголемен за 68,8% во однос на 1953 година, а спрема досегашните изгледи за околу 3% понизок од извозот во 1952 година. Ако се остави на страна големиот извоз на пченка во 1952 година, тогаш овојгодишниот обем на извозот на селско-стопански производи е за 36,4% поголем отколку во 1952 година. Намалувањето на извозот на пченка требаше со значителен дел да се надомести со наголемен извоз на добиток и сточни производи. Извозот на овие производи е поголем за 60% отколку во 1952 година и за 75% отколку во 1953 година, така што му се доближи веќе на предвоениот обем.

4. За да се реализира вака налогомениот извоз и за да се ублажи недостигот од странски средства, во текот на оваа година се преземени низа мерки со цел да се поттикне извозот:

а) на извозниците им е дадена сразмерно поголема диванска и девизна стимулација отколку минатата година;

б) воведени се девизни и кредитни олесненија за дробни реконструкции во стопанството предопре-

делени за наголемување на извозот, односно намалување на увозот;

в) дадени се олесненија при склучувањето на компензациони работи;

г) склучени се низа нови трговски спогодби што ја олеснуваат размената со нови земји;

д) создаден е поголем број нови трговски институции во странство (мешани трговски комори, трговски бирои, консигнациони складишта и др.) со цел подобро да ја организираат и олеснат размената со поодделни земји.

5. Стимулирањето на извозот го прошири пазарот за пласман на нашите извозни производи, со што наедно е даден поттик да се наголеми како индустриското така и селско-стопанското производство.

При поттикнувањето на извозот во пракса секогаш не беа пронајдени најзгодни мерки. Високите курсеви на девизите и начинот на пресметувањето на извозните коефициенти ја поттикнува тенденцијата кон пораст на цените, особено на селско-стопанските производи, бидејќи извозниците на кои се примената на инструментите за стимулирање на извозот им беше осигурена голема вонредна добивка — не водеа сметка за нивото на цените по кои ги откупуваа селско-стопанските производи. Додека значителното наголемување на извозот на добиток, месо и јајца во однос на минатата година се покажа во наголемувањето на цените на тие производи на внатрешниот пазар, наголемувањето на извозот на индустриски производи од друга страна повеќе се одрази во недостигот од извесни асортимани (позлатени памучни и свилени тканини и сл.) отколку на вкупните стоковни фондови и порастот на цените.

6. Увозот во 1954 година ќе биде помал за околу девет милијарди динари отколку во 1953 година. Искржаното намалување произлегува од помалиот увоз на опрема и од донекаде помалиот увоз на храна. Увозот на храна е намален и покрај наголемиот увоз на пченица поради тоа што во 1954 година отпадна увозот на пченка, шеќер и некои други прехранбени производи, кои во 1953 година се увезени поради слабата жетва во 1952 година. Спротивно на намалувањето на вкупниот увоз наголемен е увозот на сировини и други материјали за репродукција за 11%, со што евозможен и поголем обем на производството и извозот, иако ова со еден дел одеше на штета и на така недостаточните запаси на увозните сировини во претпријатијата. Другиот увоз остана главно непроменет во однос на минатата година.

7. Извозните и увозните цени на нашите најважни производи покажаа во целост земено стабилност низ минатиот период. Постигнатите извозни цени во 1954 година не отстапуваат од цените што се реализирани со извозот во 1953 година, додека цените за најголемиот дел на увозните сировини беа под нивото на 1953 година.

8. Дефицитот на платниот биланс во 1954 година ќе биде помал отколку во 1953 година спрема проценката за околу 8%. Значително се намалува пасивата на трговскиот биланс, која во 1953 година изнесуваше околу 63 милијарди динари, додека оваа година ќе изнесува спрема проценката околу 38 милијарди динари (врз базата на цените франко југословенската граница).

Намалувањето на дефицитот на трговскиот биланс е последица од наголемувањето на извозот за околу 16 милијарди динари и намалување на увозот за околу 9 милијарди динари. Фактот дека во намалувањето на дефицитот на платниот биланс не дошло до поголем израз на намалувањето на дефицитот на трговскиот биланс главно е последица од наголемената отплата на обврските, кои во 1954 година ќе изнесуваат околу 23 милијарди динари,* т.е. за околу 50% повеќе од 1953 година. Со каква тежина нивното плаќање го притискува стопанството и платниот биланс се гледа од тоа што

* Овој износ ги опфаќа и кусорочните обврски, а намален е за постигнатото одложување на обврските од износот околу 11 милијарди динари.

тие претставуваат близу една третина од вкупната вредност на извозот.

На крајот на оваа година состојбата на нашето задолжување во странство ќе се намали од 103 милијарди динари што изнесуваше на крајот на минатата година, на 102 милијарди. Меѓутоа, нашето вкупно задолжување, заедно со кусорочните кредити, ќе се намали за околу 6 милијарди динари*).

8.

ИНВЕСТИЦИОНА ИЗГРАДБА

1. Се проценува дека вредноста на општествените инвестиции во 1954 година ќе изнесува 379***) милијарди динари спрема 342****) милијарди динари во 1953 година што е за 11,1% повеќе од вредноста на инвестициите во 1953 година.*****)

Поголемите парични средства за инвестиции во 1954 година влијаеја на натамошното наголемување на цените на инвестиционите материјали, и покрај наголеменото производство на овие материјали во 1954 година.

Земајќи го за основа нивото на цените на јадро во 1953 година за гранките што во поголем дел содржат материјали посредно или непосредно предопределени за инвестиции, порастот на индексот на цените во овие гранки во септември 1954 година изнесуваше*****):

— средства на трудот	107
— обоена металургија	108
— цемент	110
— индустрија за градежни материјали	114
— дрвна индустрија	123
— експлоатација на шумите	147

Порастот на цените во овие гранки покажува дека реалниот (физичкиот) обем на инвестициите е нешто понизок од обемот исказан во вредноста поради наголемувањето на цените. Порастот на цените во помала мерка се одрази врз изградбата на објектите на основната инвестициона изградба, зашто средствата за нив беа утврдени врз базата на декемвриските цени на 1953 година кои се повишоки од средните цени на 1953 година.

2. Во вкупните инвестиции дојде до пораст на инвестициите на народните републики, народните одбори и стопанските организации, што го покажува следниот преглед:

	(во милијарди динари)		
	1953 период јануари-октом.	1954 период јануари-октом.	Индекс 1954 1953
Бруто инвестиции	219,5	260,9	119,0
Нови инвестиции	160,5	197,7	122,1
Инвестиции на основната инвестициона изградба	113,2	92,3	81,5
Инвестиции на основната инвестициона изградба и инвестициите од сојузниот буџет	114,9	119,2	104,0
Инвестициите на народните републики, народните одбори и стопанските организации	45,6	78,5	171,5

*) Исказаната состојба на нашето задолжување во двете години го опфаќа вкупниот износ на заемите (иако уште не се наполно искористени) без кусорочните кредити кои се обновуваат.

**) Проценката на извршувањето за 1954 година е исказана врз базата на извршувањето за 10 месеци 1954 година, спрема Статистичкиот билтен на кредитирањето и финансирањето за октомври 1954 година (Билтен бр. 10 — на Народната банка на ФНРЈ) и проценката за преостанатите два месеци 1954 година.

***) Извршувањето во 1953 година според Статистичкиот преглед на кредитирањето на финансирањето за 1953 година (Народна банка ФНРЈ).

****) Приватните инвестиции во 1954 година проценети се на 25.000 милиони динари, што вкупно со општествените инвестиции изнесува 402 милијарди динари.

*****) Податоците од Сојузниот завод за статистика и евиденција.

Физичкиот обем на сојузните инвестиции а особено на оние од општиот инвестиционен фонд всушност е понизок во периодот јануари-октомври 1954 година во однос на истиот период 1953 година, делум заради порастот на цените на инвестиционите материјали, а делум зашто за увозната опрема во 1953 година не се плаќал увозниот коефициент (што изнесува 3,1 милијарди динари) ниту данокот на промет на производите што се е содржано во инвестиционите износи во 1954 година.

Во вкупните средства за инвестиции исплатени во 1954 година во периодот јануари-октомври учествуваат инвестициите од општиот инвестиционен фонд и сојузниот буџет со 55,3% спрема 71,5% во истиот период на 1953 година, додека инвестициите на народните републики, народните одбори и стопанските организации учествуваат во 1954 година со 44,5% спрема 28,5% во истиот период на 1953 година. Ова покажува дека во вкупните инвестиции е изменета структурата, со тоа што се намалени инвестициите од општиот инвестиционен фонд и сојузниот буџет а се наголемени инвестициите на народните републики, народните одбори и стопанските организации.

3. Изменета е структура на вкупните инвестиции и на новите инвестиции, што се гледа од следниот преглед:

	1953 период јануари-октомври		1954 период јануари-октомври	
	Вкупни инве- стиции	Нови инве- стиции	Вкупни инве- стиции	Нови инве- стиции
А) Стопанството	89,8	86,9	84,3	80,0
1. Индустрија и рударство	57,6	62,8	50,8	55,0
2. Селско стопанство	4,4	4,8	4,1	4,6
3. Шумарство	0,9	0,7	0,3	0,2
4. Градежништво	4,2	3,9	4,7	5,1
5. Сообраќај	18,6	10,8	19,6	10,2
6. Трговија	3,6	3,6	3,7	3,8
7. Занаетчиство и домашна дејност	0,5	0,3	1,1	1,1
Б) Општествениот стандард	10,2	13,1	15,7	20,0
8. Станбено-комунална дејност	5,7	7,4	8,7	11,6
9. Културно-социјална дејност	1,7	2,0	2,8	3,6
10. Инвестиции на државните органи и друго	2,8	3,7	4,2	4,8
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Структурата на инвестициите во 1954 година се измени во корист на инвестициите на општествениот стандард. Учеството на општествениот стандард во вкупните инвестиции во периодот јануари-октомври 1953 година изнесува 13,1% додека учеството во истиот период на 1954 година изнесува 20,0%.

Во стопанските инвестиции е исто така извршена измена на структурата, и тоа така што е намалено учеството на индустријата и рударството (што ги опфаќа и инвестициите во прехранбената индустрија) од 62,8% во периодот јануари-октомври 1953 година на 55,0% во истиот период на 1954 година.

Пораснаа новите инвестиции во 1954 година во областа на градежништвото и трговијата.

Во трошењето на средствата од општиот инвестиционен фонд за 10 месеци застапува користењето на средствата во селското стопанство, а осо-

бено во прехранбената индустрија. Селското стопанство за 10 месеци потроши 50,9%, а прехранбената индустрија 6,7% од одобрените кредити за 1954 година.

Главната причина за застанувањето во инвестициите на селското стопанство и прехранбената индустрија треба да се бара во тешкотиите предизвикани со преминувањето кон новиот систем на кредитирање, а кај прехранбената индустрија одделно уште и поради задоцнувањето на осигурувањето на опремата.

4. Во 1954 година се премина на нов систем за инвестирање врз базата на конкурс кој меѓутоа, беше можно во полна мерка да се примени само за новите инвестиции (селско стопанство, прехранбената индустрија, бродови).

Новиот систем на инвестирање ги отстрани некои слабости на административната распределба на инвестиционите средства и им овозможи на стопанските организации, доколку ги исполнуваат условите, да добијат средства за инвестирање во рамките што ги предвидува општествениот план. Новиот систем едновременно даде поголеми гаранции средствата економски порационално да се распределат и да се трошат.

Освен позитивните искуства при примената на конкурсот, се покажа дека граничната интересна норма не може да биде исклучително мерило за давање инвестициони кредити. Треба да се земаат во обзир и други услови што се карактеристични кај поодделни гранки за определување на рентабилноста на инвестиционата изградба.

5. Исплатите за инвестиционото одржување и замена за 10 месеци 1954 година беа за 4,3 милијарди поголеми отколку во истиот период на минатата година и изнесува 63,2 милијарди динари. Вака мали исплати на средствата не даваат вистинска слика на истрошеното, зашто тие произлегуваат делум од тешкотиите во добивањето на опремата за замена од странство, а делум и поради бавното пресметување на извршените работи на товар на амортизацијата внатре на самите претпријатија.

9.

ПАЗАРОТ И ЦЕНИТЕ

1. Општествениот план за 1954 година предвидуваше дека во оваа година главно ќе биде запазено нивото на цените на дробно кое се формира во декември 1953 година. Под влијание на родната година и по значителното намалување на цените на текстилот во тој месец забележано е најниско ниво на цените. Но, во споредба со декември 1953 година индексот на цените на дробно е повисок во октомври оваа година за 13,2%, а во однос на средното од 1953 година е повисок за околу 2,5%.

Индексот на цените на јадро на сите индустриски производи е поголем во октомври 1954 година за 3% од средното ниво на цените на јадро во 1953 година. Во однос на декември 1953 година сите цени во октомври 1954 година се повисоки за 8%.

2. Вакво движење на цените е резултат на дејството на повеќе фактори, од кои се најважни следниве:

а) состојбата на платниот биланс бараше нарочни усилби за наголемување на извозот. Наголемувањето на извозот на некои готови производи влијаеше да се намали понудата на внатрешниот пазар. Наголемувањето на обемот на извозот, а особено значителните измени на неговата структура во смисла на поголемото учество на финалните индустриски производи предизвикаа потреба да се наголеми стимулацијата за извоз. Давањето на извозна стимулација во пракса секогаш не беше правилно одмерена, и таа на тој начин дејствуваше да се наголемат цените. Отграничувањето на увозот на готови производи исто така беше причина да порастат внатрешните цени.

Факторот што неповолно дејствуваше врз цените беше и високото ниво на девизните курсеви што се формира на пазарот на девизите со непостоене

на девизни резерви. Неповолниот ефект на овој фактор особено се покажа во првите месеци на годината;

б) овогодишниот слаб род на многу селско-стопански производи имаше исто така значително влијание врз движењето на цените. Пазарните вишоци на скоро сите селско-стопански производи, со исклучок на производите на сточарството, значително се под предвидувањето. Ефектот на овој фактор особено се осети во последните месеци на оваа година, а тој уште повеќе ќе се покаже во првото полугодие на 1955 година;

в) со распределбата на националниот доход во 1954 година не се предвидени резервите со обзир на состојбата во платниот биланс и поради потребата на народната одбрана и завршувањето на објектите на основната инвестициона изградба. Овој факт како и високото учество на инвестициите во распределбата на доходот, кој произлегува не само поради основната инвестициона изградба туку и високите инвестиции на републиките, одборите и трепријатијата, дејствуваа врз движењето на цените.

Отсутноста на резервите во распределбата на материјалните добра дојде дотолку потешко до израз што од 1953 година се пренесени во оваа година над 60 милијарди динари неистрошени средства на буџетските органи и претпријатијата, кои исто така вршеа притисок врз цените и го зајакнуваат ефектот на факторите што произлегуваат од распределбата на доходот на текуштата година;

г) недостаточната понуда на многу производи на внатрешниот пазар и отсутноста на увоз на готови индустриски производи од странство им создаваат на многу домашни претпријатија монополистичка положба на пазарот и можност да ги наголемат цените. При таквите услови, а со ефектот на инструментите за распределба на доходот меѓу комуниите и претпријатијата, дојде во текот на оваа година до израз тенденцијата да се наголеми добивката низ високите цени место да се наголеми добивката со наголемување на производството и со намалување на трошоците на производството.

10.

ПОТРОШУВАЧКА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Порастот на цените на индустриските и селско-стопанските производи неповолно дејствуваше врз движењето на потрошувачката на населението и движењето на стандардот на животот во оваа година.

Ако потрошувачката на населението во 1954 година се спореди со реализираната потрошувачка во целата 1953 година ќе се констатира извесен помал пораст на потрошувачката во 1954 година. Вкупната потрошувачка на индустриски селско-стопански производи во 1954 година е поголема за околу 4% од потрошувачката во 1953 година, додска средната потрошувачка (на жител) е поголема за околу 2%.

Меѓутоа, во однос на постигнатото ниво на потрошувачката и стандардот на животот во последните месеци на 1953 година — со кои се сметаше и во предвидувањата на Сојузниот општествен план за 1954 година — средната потрошувачка на населението во текот на 1954 година е во опаѓање, зашто цените растаа побргу отколку приходите на населението.

Во однос на минатата година значително порасна во 1954 година потрошувачката на индустриски стоки: за 13% вкупната потрошувачка, односно 11% потрошувачката по жител. Тоа значи дека во општата структура на потрошувачката се наголеми учеството на индустриските производи. Од индустриските производи порастот на потрошувачката е забележен особено кај текстилот и обувките. Потоа близу двапати се наголеми потрошувачката на јаглен за огрев и покрај тоа што имаше тешкотии во поглед на набавката на овој артикал од страна на населението. Во структурата на искраената во

оваа година се намали потрошувачката на месо, зарзават, овошје и јајца а се наголеми потрошувачката на жита.

Едновремениот пораст на цените на индустриските и селско-стопанските производи со појако нагласениот пораст на цените на храната особено неповолно дејствуваше врз потрошувачката на населението на поголемите градови и индустриски центри. Со обзир на тоа дека паричните приходи на селско-стопанските производители од продажбата на селско-стопански производи се наголемиле значително во однос на минатата година, натаму со обзир на значителниот пораст на приходите на селото од работата во селското стопанство, — зашто е голем пораст на бројот на лицата на работа во селското стопанство во 1954 година во поголем дел од село — условите за потрошувачка на селско-стопанските производи беа подобри отколку минатата година.

Тешкотиите во снабдувањето на населението со прехранбени и индустриски производи во 1954 година во прв ред се резултат на материјалните услови, врз кои најмногу дејствуваа ограничените можности на нашиот платен биланс и намалувањето на селско-стопанското производство поради лошите временски услови. При такви услови сторени се големи усилби да се осигури увозот на најважни репродукциони материјали за работа на нашата индустрија и да се наголеми производството на индустриски производи за потребите на населението. Увозот на сировини и други материјали за репродукција наголемен е во 1954 година за 11% и покрај намаленото користење на странските средства за плаќање во таа година. Исто така морале да се ангажираат големи девизни средства за увоз на пченица и маст, за да се задоволат потребите на населението со овие основни прехранбени производи и да се одржат нивните цени. Во 1954 година за увоз на пченица и маснотии за јадење се издадени околу 23 милијарди девизни динари, што е околу 18% од вкупните плаќања во таа година. Со значителниот пораст и со постојаното одржување на високото ниво на зафатеноста со работа во 1954 година се наголемени паричните приходи на населението, што исто така придонесе да се одржи и донекаде да се наголеми вкупното ниво на потрошувачката на населението.

11.

КРЕДИТИ ЗА ОБРТНИТЕ СРЕДСТВА

Одобрените курсорчни кредити во стопанството пораснаа за минатите девет месеци на 1954 година за износот од 136 милијарди динари*), додека порастот на користените кредити изнесува 107 милијарди.

Постигнатиот пораст на индустриското производство, наголемениот обем на циркулацијата, пуштањето во работа нови и проширувањето на еден дел од капацитетите што постојат, како и засилена та стоковна размена со странство, и тоа во прв ред на секторот на извозот, предизвикаа определен пораст на кредитите. Но, со ова се објаснува само помал дел на вкупното наголемување на волуменот на кредитите во оваа година. Наголемувањето на обемот на кредитите во поголема мерка предизвикувано е со овогодлшното движење на цените и изменетиот начин за пресметување и уплата на обврските на стопанските организации спрема општествената заедница, како и измените во новите инструменти и системот кои влијаеја врз структурата на цените. Покрај тоа појавата на употреба на обртни средства за инвестиции исто така придонесе да се наголеми обемот на кредитите.

Новиот начин за регулирање на обврските на претпријатијата спрема фондовите и буџетот доста ги намали и усетливо временски ги скуси можностите на стопанските организации времено да го

користат делот на неуплатените обврски спрема општествената заедница како делски извор за покривање на делот од своите обртни потреби.

Споменатите фактори битно ја изменија структурата на обртните средства на стопанските организации, и тоа во правец на наголемено учество на курсорчните кредити на Народната банка во целокупниот износ на обртните средства што ги користат стопанските организации.

Уплатените средства во буџетот и фондовите на име обврски на претпријатијата од 1953 година, како и од текуштата година, што во значителна мерка биле следени со нивно заменување во претпријатијата со новоодобрените курсорчни кредити, значително се над предвидувањето на Сојузниот општествен план за 1954 година. Трошењето на тие средства во минатиот период на 1954 година негативно влијаело врз пазарот и врз движењето на цените, а со тоа посредно и врз натамошниот пораст на кредитите, зашто обемот на кредитите се усогласувал со изменетите односи на цените.

На тој начин кредитот беше спроводник преку кој можеа тенденциите на наголемувањето на цените без пречки да се шират врз целото стопанство.

Таквите појави и нивното ширење во поголем обем ги олеснуваше и самиот кредитен систем што се применуваше во 1954 година. Се покажа во текот на примената дека кредитниот систем што постои, кој беше воведен во текот на 1954 година базиран врз принципот на одобрување кредити преку интересна норма, не располагаше со потребни инструменти, со чија примена би можеле значително да се ублажат создадените растројства и активно да се влијае за локализирање на појавите на порастот на цените, а во прв ред кои би овозможиле времено да се неутрализира и одлжи прекумерното барање на пазарот кое произлегуваше од вишокот на средствата на буџетот и фондовите настанати од порастеното ниво на цените.

За таа цел ќе биде потребно во 1955 година да се применат инструменти кои ќе овозможат поцврсто движење на обемот на кредитите и ограничување на прекумерното барање кое би можело да се појави на пазарот.

12.

РАСПОДЕЛБА НА ВКУПНИОТ ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД

1. Врз распределбата на вкупниот општествен производ во 1954 година значително влијаеја следниве фактори: порастот на индустриското производство, значителното намалување на селско-стопанското производство, наголемувањето на извозот и неговата стимулација, обемот на инвестиционата изградба и движењето на цените на индустриските и селско-стопанските производи и услуги.

Поволниот развој на индустриското производство и осигурувањето на увозот на жита, како и добриот род на селско-стопанското производство во 1953 година, ги ублажија последиците на слабиот принос на селско-стопанското производство врз движењата во стопанството и врз распределбата на вкупниот општествен производ.

2. Движењата во стопанството различно се покажаа врз поодделни категории на потрошувачката. Значително пораснаа расходите на буџетот и средствата за инвестиции, додека потрошувачката на населението имаше брз пораст во однос на средното во 1953 година.

3. Движењата во новите значителни категории врз односите во распределбата меѓу Федерацијата, народните републики, народните одбори и претпријатијата во средствата со кои управуваат општествените органи.

а) Расходите на Федерацијата се наголемени во текот на годината:

— за да се наголеми стимулацијата за нивоз од кој во значителна мерка зависеше осигурава-

*) За основа е земена состојбата на курсорчните кредити во стопанството кон крајот на декември 1953 година.

њето на индустриското производство и исхраната на населението, со увозна храна и сировини,

— за да се осигураат потребни средства за продолжување на основната инвестициона изградба од која во значителна мерка зависи натамошниот пораст на индустриското производство. Со ова е ублажен ефектот на наголемените цени врз извршувањето на програмата на основната инвестициона изградба.

Наголемените расходи на Федерацијата се движат во рамките на приходите што се реализираат во оваа година.

б) Средствата со кои управуваат народните републики, народните одбори и претпријатијата значително се поголеми од предвидувањата според Сојузниот општествен план за 1954 година.

ВТОР ДЕЛ

СМЕРНИЦИ ЗА РАЗВИТОК НА СТОПАНСТВОТО ВО 1955 ГОДИНА

За развојот на стопанството во 1955 година карактеристични се следниве моменти:

1. Постигнатото ниво на индустриското производство во 1954 година, пуштањето во работа нови капацитети, поповолните услови за работа на преработувачката индустрија овозможуваат значителен пораст на индустриското производство и целосно користење на капацитетите и тоа како во гранките на базичната така и во гранките на преработувачката индустрија.

Создавањето на поповолни услови, наголемените материјални вложувања и мерките за унапредување на селското стопанство што се преземени досега и кои ќе се преземаат во 1955 година претставуваат основа за постепен пораст на селско-стопанското производство. Врз таа основа и при нормални климатски услови може да се очекува дека селско-стопанското производство ќе биде на малку поголемо ниво од досегашното средно производство.

2. Наголемувањето на извозот претставува основен предуслов за развојот на стопанството и во 1955 година. Значителни обврски по странските земи, намаленото користење на странските средства за плаќање и високиот увоз на храна поради слабиот род во 1954 година бараат што поголемо реализирање на сопствени девизни средства. Во вакви услови наголемувањето на индустриското производство во најголема мерка зависи од успешното извршување на извозот.

3. Средствата за вкупни инвестиции во 1955 година се предвидуваат на пониско ниво отколку во минатата година. Ангажирањето на средствата за објектите на основната инвестициона изградба е намалено во однос на 1954 година за да се заврши поголем број објекти што ќе овозможи натамошни измени во структурата на инвестициите.

4. Наголемувањето на потрошувачката на населението во 1955 година е засновано врз порастот на производството и наголемувањето на паричните приходи на населението. За да се постигне предвидениот пораст на потрошувачката се предвидува промена на одредени мерки во областа на стоковно-паричните односи и соодветни мерки за средување на парите.

5. За да се воспостават постабилни односи во стопанството и на пазарот и за да се реализираат предвидените пропорции во распределбата на националниот доход се предвидува создавање задолжителни резерви од сите средства што во текот на годината ќе ги реализира Федерацијата, народните републики, народните одбори и стопанските организации.

6. Во 1955 година ќе се спроведат измени во начинот на распределбата на доходот на стопанските организации и начинот на формирање на платите. Со овие измени треба да се поттикне инте-

Вака наголемените средства влијаеја значително да се наголемат расходите на буџетот и инвестициите.

4. Движењето на цените различно се покажа врз поодделни подрачја во поглед на реализирањето на средствата. Индустриски поразвисените подрачја од наголемените цени реализираа значително поголеми средства, додека врз поодделни селско-стопански реони и стопанско неразвисени подрачја движењата на цените се покажаа во спротивна смисла.

5. Високите парични средства реализирани во текот на годината од своја страна влијаеја врз движењето на цените, и за постабилни односи врз пазарот од битно значење е повлекувањето од циркулацијата на паричните средства настанати од наголемените цени, за да не се продолжи нивниот ефект и во 1955 година.

ресот на стопанските организации за наголемување продуктивноста на трудот. Исто така со овие измени се проширува ролјата на народните одбори во поглед на формирањето на платите во стопанството.

ГЛАВА I

ИНДУСТРИЈА

1.

Натамошниот развојот на индустријата во 1955 година се базира на пуштањето во работа нови индустриски капацитети, освојување ново производство и поттикнување развојот на преработувачката индустрија, при што ќе се преземат уште и следниве мерки:

а) осигурување снабдувањето на индустријата со сировини и со поважни помошни материјали по постабилни курсеви;

б) осигурување потребни средства за набавка странски лиценции, кооперација со странски претпријатија, како и помагање унапредувањето на производството и меѓусебна соработка на домашните претпријатија со цел да се освои постепено ново производство;

в) стимулирање на индустрискиот извоз воопшто и ограничување понебитен увоз и нестоковни плаќања, водејќи сметка за ефектот на тие мерки на внатрешниот пазар;

г) проширување можноста за користење на амортизацијата и коректура во нормите на амортизацијата кај поодделни стопански гранки, а особено кај термоцентралите, претпријатијата на црната металургија, рудниците на јаглен, на неметали, метали и некои групи претпријатија на прехранбената и градежната индустрија и на сообраќајот;

д) за да се создадат поповолни услови за постабилни цени и за ублажување диспаритетот во цените, ќе се извршат коректури на данокот на промет кај еден дел производи и ќе се примени пошироко диференцирање на интересот на основните средства кај некои гранки (на пр.: во црната металургија, графичката индустрија, индустријата на градежни материјали, прехранбената индустрија и весничарско-издавачката дејност).

2.

Тргувајќи од постигнатите резултати во 1954 година и анализата на можноста на производството, потрошувачката, извозот и увозот и општата состојба на платниот биланс, се предвидува општ пораст на индустриското производство во 1955 година за 14% во однос на проценката на извршувањето во 1954 година.

Се предвидува следно наголемување обемот на производството:

	Индекси на физичкиот обем на индустриското производство		
	1954	1955	1955
	1953	1953	1954
(проценка на извршувањето)			
Вкупно индустриско производство (без бродоградбата, графичката и филмската индустрија) *)	115	131	114

Врз база на искажаниот пораст на индустриското производство може да се очекува следниот пораст на физичкиот обем на индустриското производство по гранки:

	Индекси на физичкиот обем на индустриското производство		
	1954	1955	1955
	1953	1953	1954
Производство на електрична енергија	113	129	115
Производство и преработка на јаглен	116	127	109
Производство и преработка на нафта	121	140	119
Црна металургија	132	176	133
Обоена металургија	104	125	120
Производство и преработка на неметали	115	151	132
Метална индустрија	117	136	116
Електроиндустрија	116	146	126
Хемиска индустрија	121	155	128
Индустрија на градежни материјали	102	116	114
Дрвна индустрија	103	103	100
Производство и преработка на хартија	108	128	118
Текстилна индустрија	122	141	116
Индустрија на кожи и обувки	114	123	108
Индустрија на гума	122	126	103
Прехранбена индустрија	108	111	103
Тутунова индустрија	138	122	89
Вкупно индустрија	115	131	114

Порастот на бродоградбата во физичкиот обем во 1955 година во однос на 1954 година изнесува 3%, на графичката индустрија исто така 3%.

Производството на електроенергија во 1955 година во однос на извршувањето во 1954 година се наголемува за 490 милиони KWh. И покрај високиот пораст на производството, потребите од електроенергија не ќе можат да се задоволат во целост.

И во текот на 1955 година ќе се покаже недостиг на електроенергијата во НР Србија, кој ќе се ублажи донекаде со пуштањето во работа далеководи меѓу Босна и Херцеговина и Србија. Дури со пу-

*) Во однос на 1952 година порастот на производството во 1953 година изнесува 11%, во 1954 година 27%, а предвидениот пораст во 1955 година 45%.

штањето во работа на хидроцентралата Зворник и термоцентралата Колубара потребите ќе можат да се задоволат во основа.

Потребите од електроенергија за подрачјата на Словенија и Западна Хрватска не ќе можат да се задоволат во целост во текот на зимските месеци (јануари, февруари и декември) ни во 1955 година, а во Далмација недостигот од енергија ќе настапи во текот на летните месеци.

Во текот на 1955 година ќе се вршат подготовки за организирање единствен електростопански систем и воведување единствени цени во електроенергијата.

Производството на јаглен во 1955 година според предвиденото извршување за 1954 година се наголемува за еден милион тони или 8%, а според реализирањето во 1953 година за 3,1 милиони тони или 28%. Предвиденото наголемување е најголемо кај лигнитот и во однос на 1953 година изнесува 50%, а во однос на 1954 година 10%.

Се предвидува дека со наголеменото производство во 1955 година ќе се подобри снабдувањето на потрошувачите во споредба со 1954 година, и тоа пред сè со лигнит.

3.

Во врска со довршувањето на објектите од основната инвестициона изградба во 1955 година ќе се пуштат во работа нови капацитети што по извршувањето на пробната работа постепено ќе постигнат следно производство, изразено во нивните главни производи*): електрична енергија 600.000 MWh со сила на генераторите од 160 MW; сушен јаглен 800.000 т/год., кокс 225.000 т/год., преработка на сурова нафта 330.000 т/год., сурово железо 227.000 т/год., суров челик 380.000 т/год., валјани производи на црната металургија 243.000 т/год., цинк 12.000 т/год., валјани производи од алуминиум 16.000 т/год., цемент 550.000 т/год., керамика 10.000 т/год., стакло 13.680 т/год., сумпорна киселина 50.000 т/год., суперфосфат 60.000 т/год., калцинирана сода 50.000 т/год., каустична сода 26.000 т/год., течен хлор 1.150 т/год., хромни соли 5.000 т/год., сулфитна целулоза 19.100 т/год., сулфатна целулоза 24.000 т/год., рото-хартија 20.000 т/год., и натрон-хартија 22.000 т/год.

4.

Со обзир на општиот пораст на индустриското производство, на пуштањето во работа нови капацитети, на ефектот на новиот платен систем во стопанството, се предвидува дека производноста на трудот во 1955 година ќе порасте. Се оценува дека наголемувањето бројот на лицата на работа во индустријата ќе изнесува околу 60.000 во однос на средниот број во 1954 година.

ГЛАВА II

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

1.

Кон натамошниот развиток на селско-стопанското производство ќе придонесат:

а) мерките за унапредување на селско-стопанското производство и осигурување на средствата за нивното спроведување;

б) Мерките за средување на пазарот на селско-стопанските производи;

в) Наголемениот волумен на индустриските производи за размена со селото.

2.

Унапредувањето и порастот на селско-стопанското производство со наголемување приносите ќе се овозможат:

а) со наголемена употреба на вештачки губриња, за која цел се осигурени во платниот биланс за 1955 година 2,5 милијарди динари.

Со наголеменото производство и со увозот, потрошувачката на вештачки губриња ќе изнесува (во тони):

*) Во планот за 1953 г. само делум е сметано со производството на капацитетите од одделот 3.

	1953	1954	1955
	(проценка на извршувањето) (план)		
Азотни губриња	49.000	120.000	180.000
Калиеви губриња	18.000	40.000	60.000
Фосфорни губриња	65.000	120.000	200.000
Вкупно	132.000	280.000	440.000

б) со попустот при купувањето на селско-стопански машини, алат, вештачки губриња, гориво и мазиво — од 35 до 80%, што вкупно изнесува 13,6 милијарди динари во 1955 година, спрема 6 милијарди во 1954 година, — ќе се овозможи значително проширување на нивната набавка и употреба во селско-стопанското производство.

За редно одржување и подобра експлоатација на машинскиот парк што постои во стопанство се осигурува регрес за набавка резервни делови од домашното производство и од увоз како и одлеснувања во примената на инструментите на општествениот план и при добивањето кредити за сите специјализирани работилници и сервиси за поправање селско-стопански машини;

в) со формирање фондови за унапредување селско-стопанското производство во Федерацијата, републиките и околиците. Средствата од овие фондови ќе се употребат за преземање мерки за наголемување селско-стопанското производство, а особено:

— воведување премии за елитен семенски материјал и регрес за сорта семенска стока на житата, за што во прв ред се предопределени средства од сојузниот фонд за унапредување селското стопанство;

— организирање триерски станици за пречистување и дезинфекција на семиња кај земјоделските задруги и народните одбори на општините што би требало да се осигури предимствено од околиците фондови за унапредување и врз база на кредити од општиот инвестиционен фонд;

— организирање демонстрациони опити, пошироко воведување крмни растенија во плодород со премирање на семињата, оснивање разни сервиси за унапредување на селското стопанство, премирање посеви и квалитетен расплоден добиток и други мерки со цел да се наголеми употребата на агротехниката во селското стопанство. Средствата за вакви мерки би требало да се осигураат од околските и републичките фондови за унапредување на селското стопанство;

— подигање овоштарско и лозарско производство со одделни премии за квалитетниот посадочен материјал и за новоподигнати и обновени овошни градини и плантажни лозја од републичките и околските фондови за унапредување на селското стопанство;

— стимулирање изградбата на гноишта и силоси за храна за добиток со одделни субвенции од средствата на републичките и околските фондови за унапредување на селското стопанство;

— стимулирање пошироко производство на квалитетниот расплоден материјал во сточарството — со одделни премии за расплодни грла, што би требало исто така да се осигури од републичките и околските фондови за унапредување на селското стопанство;

— премирање расплоден добиток на саеми и изложби;

— организирање станици за вештачко осемнување на говедата на некои поважни сточарски подрачја;

г) со продолжување финансирањето на започнатите мелиорациони објекти, како и со финансирање нови објекти посредством конкурси од општиот инвестиционен фонд — доколку е во прашање реконструкција, дополнување и замена на мелиорационите објекти што постојат и нивното оспособување за експлоатација, за одводнување нови поврвнини и изградба на системот за наводнување.

Работите за уредување буџети, регулација на реките и одбрана од поплави би требало да се фи-

нансираат од средствата на народните републики и народните одбори;

д) со проширување и натамошно развивање на мрежа станици за заштита на растенијата со цел да се води борба против растениските болести и штетници што поефикасно. Овие мерки би требало да се финансираат од буџетските средства на народните републики и народните одбори, како и од средствата на селско-стопанските организации;

ѓ) со наголемување продуктивноста на добитокот и сточното производство, што ќе се овозможи предимствено со следниве мерки:

— со наголемување крмната база со субвенционирање производството на семиња од крмни растенија, што ќе влијае и врз проширувањето на сеидбата на овие растенија;

— со подигање фабрики и работилници за преработка на храна за добиток од одделни средства на општиот инвестиционен фонд;

— со увоз на квалитетен расплоден добиток, за која цел се предвидени во платниот биланс потребни девизни средства;

— со континентирање, односно со забрана на извозот на храна за добиток;

— со проширување и натамошно развивање на мрежата на ветеринарните станици, амбуланти и болници, со цел да се отстрануваат заразите и болестите кај добитокот и штетниците. Средствата за овие мерки би требало да се осигураат од буџетите на народните републики и народните одбори;

— со мелиорации и со правилно користење на планинските пасишта, со изградба поила на нив, патишта и друго. Средствата за овие мерки би требало да се осигураат од буџетите на народните републики и народните одбори;

е) со проширување и натамошно развивање на мрежа станици, заводи и други установи за унапредување на селско-стопанското производство за која цел ќе се предвидуваат потребни средства од сојузните средства, буџетите на републичките и народните одбори и од фондовите за унапредување на селското стопанство;

ж) со продолжување започнатата изградба на објектите на прехранбената индустрија (кларници, ладилници, силоси, мелници) за која цел ќе се потрошат 7,6 милијарди динари. Во рамките на оваа сума се предвидени средства за реконструкција на фабриките за шеќер, за масло, на каделарите и за изградба на фабрики за сточна храна и опрема на претпријатијата за промет со селско-стопански производи.

8.

Во 1955 година за инвестициите во селското стопанство се предвидува во општиот инвестиционен фонд износ од 16.000 милиони динари и се осигуруваат подобри услови за кредитирање. Одобрувањето на кредитите останува и натаму во рамките на конкурсите, зашто во сегашните услови може на овој начин најдобро да се осигури правилното усмерување на инвестиционите вложувања во селското стопанство.

Од средствата на општиот инвестиционен фонд за унапредување на селско-стопанство и опремата на селско-стопанскиот пазар на главното жито родно подрачје во ФНРЈ — Војводина и Источна Славонија — ќе се издвојат одделни средства.

Со воведување одделни олеснија како што се ослободување од плаќање интерес на основните средства и данок на добивката, со намалување интересот на обртните средства, како и со создавање резервни фондови и со полно користење на уплатената амортизација, — се создаваат поповолни можности за поголеми инвестициони вложувања кај сите селско-стопански производителни организации и други стопански организации и установи сврзани за работата во селското стопанство.

4.

За средување на пазарот на селско-стопанските производи а со тоа и за создавање поповолни усло-

ви за развојот на селско-стопанското производство особено ќе придонесат:

а) проширување системот на контрахирање селско-стопански производи пред да почне сеидбата и производството, со давање безинтересен аванс во средства за производство: во семе, губре, средства за заштита на растенијата и добитокот, како и во готови пари;

б) поголемото учество на пазарот воопшто — и одделно во продажбата на дробно, на селско-стопанските производителни организации, задругите и земјоделските стопанства со цел да се реализираат селско-стопанските производи што поповолно;

в) усовршувањето и јакнењето системот на трговијата и контрахирањето на селско-стопански производи и подобрувањето техничката опрема на стопанските организации што се занимаваат со прометот на овие производи.

Со создавањето поповолни услови за развој на селско-стопанското производство и со средување пазарот а во согласност со расположивите средства, постепено ќе се отстранува диспаритетот што постои меѓу цените на житата и цените на другите селско-стопански производи, како и меѓу цените на селско-стопанските и индустриските производи.

5.

Во 1955 година се создаваат услови за наголемен обем на размената на стоки со селото, поради наголемување стоковните фондови и наголемување приходите на производителите, и тоа: од наголемениот селско-стопанско производство, од наголемениите кредити и врз база на проширување повластите за купување индустриски стоки за селско-стопанското производство.

6.

Врз основа на досега преземените мерки и мерките што се предвидуваат во 1955 година, може да се очекува дека селско-стопанското производство ќе се движи малку над нивото на средно родна година.

7.

Оданочувањето на селско-стопанските производители врз база на катастарскиот доход што почнало да се воведува во 1954 година уште натаму ќе се зацврсне и прошири во 1955 година на подрачјата каде што се завршени елаборатите, како и на нови подрачја каде што ќе биде воведен катастар.

За да има новиот систем на оданочување што поповолен ефект, народните одбори ќе вршат во текот на 1955 година исправки во катастарот поради измени во имотните односи, ќе вршат прекласирање на земјиштата и ќе ги согласат скалите на катастарскиот приход. Во 1955 година ќе се ублажи и прогресијата во даночните норми, според состојбата во 1954 година. За подобро приготвување кон пазарните услови, народните републики се овластуваат да можат при пресметувањето на катастарскиот приход да отстапат во определен процент од средните цени, според условите на поодделни околии, односно реони. Исто така треба да се пристапи кон повторно пресметување на катастарскиот доход од селското стопанство, врз основа на фактичното и обичаеното производство во поодделни околии.

ГЛАВА III ШУМАРСТВО

1.

За развојот и унапредувањето на шумарството се предвидува да се преземат особено следниве мерки.

а) засилена изградба на шумски комуникации заради порационално користење на шумскиот фонд, а особено заради заштита на веќе исцрпените реони, со што ќе се сторат подостапни уште неискористените или недостатошно искористените реони;

б) пошумување нови поврвнини со кои се прошируваат сегашните обраснати поврвнини со видови дрвја со висок прираст (тополи и сл.);

в) обогатување на чистите букови шуми со иглолисни видови дрвја; и

г) пошумување и мелиорации на голи терени за да се спречи ерозијата, однесувањето на земја и санирањето на поројните подрачја.

За таа цел кај народните републики и народните одбори ќе се пристапи во 1955 година кон оснивање фондови за унапредување на шумарството, од кои ќе се осигурат средствата за спроведување на горните мерки. Средствата на овие фондови ќе се осигуруваат предимствено од приходите од шумските такси. Доколку средствата на овие фондови не би биле достаточни, народните републики и народните одбори би требало да осигурат потребни средства од своите буџети.

Кон натамошното унапредување на шумарството ќе се придонесе и средувањето на организацијата на шумарството со донесување законски прописи.

Шумските стопанства ќе осигуруваат од своите редовни приходи средства за одржување на шумскиот фонд што постои, и тоа:

— за пошумување на редовните и старите сечишта, шумските згаришта и шумските чистини;

— за мелиорации на деградираните шуми и шикари;

— за одгледување и заштита на шумите со чистење младите шуми, со чувањето на шумите од пожар и со одржување хигиенски мерки за заштита од инсекти и растениски болести; и

— за премер на шумите, дрвните маси и прирастот со цел да се состават уредни елаборати.

2.

И во 1955 година се намалува вкупниот обем на сечењата во споредба со претходните години со цел обемот на сечењето да се доближи постепено што повеќе до прирастот. Вкупниот обем на сечењето во шумите во општоопштествена сопственост потребен за задоволување на индустријата, рударството, сообраќајот, широката потрошувачка и извозот на дрвните производи ќе остане на истото ниво како и во 1954 година, но ќе се намали обемот на сечењата за локални потреби на сметка на подоброто користење на внатрешните резерви. За да се осигури снабдувањето на градовите со најнужни потреби од огревно дрво, Сојузниот извршен совет може да определува обврски по народните републики за испорачка на огревно дрво за широка потрошувачка.

Народните републики ќе го опрстелат од вкупниот шумски фонд обемот на сечењата по поодделни реони.

За да се среди пазарот на дрвја и натаму ќе се применува прогресивниот данок на промет на делкан материјал од ела и смрека и ќе се определуваат највисоки цени на дрвото на пењушка.

3.

Се предвидува дека сечењето на дрвната маса во шумите во општоопштествена сопственост ќе изнесува 15,300.000 м³ што го осигурува производството на техничкото дрво за внатрешниот пазар и за извоз, како и на дрво за огрев на нивото од 1954 година.

ГЛАВА IV СООБРАЌАЈ

1.

Развитокот на сообраќајот во 1955 година се осигурува со натамошната инвестициона изградба на сообраќајни објекти — железопатни линии, патништа, морски пристаништа, пловни и возни средства и телеграфско-телефонски врски во поголем обем отколку во 1954 година.

За да се осигурат потребите од наголемениот стоковен и патнички сообраќај во 1955 година се предвидува поголем обем на одржувањето на сообраќајните средства што постојат и поширока замена на dotрашените. За таа цел се наголемуваат амортизационите фондови на сообраќајните претпријатија за 11% со уплата на полна амортизација.

и кај Југословенските железници, и се осигурува полно користење на амортизацијата кај сите сообраќајни гранки.

За да се осигури инвестиционата изградба, како и обновата и замената на сообраќајните средства предвидени се поповолни услови за увоз на дефицитни делови и опрема.

Со цел да се прошират, обноват и реконструираат сообраќајните капацитети во 1955 година се ослободуваат од сојузниот данок на добивката и осниваат сопствени инвестициони фондови од овие средства, освен железничкиот и поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај, уште и јавниот патнички, речен и воздушен сообраќај, поморско-бродарските претпријатија за локална пловидба, претпријатијата на пристаништата и складовите и претпријатието „Бродоспас“.

Во врска со порастот на надворешно-трговската размена, заради заштеда на девизи и подобро искористување на домашниот бродски простор, се преземаат мерки за осигурување поголемо учество на домашната флота во извозот и увозот, кое ќе и одговара на големината на нашата флота и на општите услови на работењето на меѓународниот поморски пазар, како и за префрлување превозот на стоки од надворешно-трговската размена од сувоземниот на водниот транспорт.

2.

Според предвиденото наголемување на производството и стоконата циркулација, како и тенденцијата на натамошниот пораст на патничкиот сообраќај, се предвидува следново наголемување на физичкиот обем на сообраќајот:

	Индекси		
	1954	1955	1954
Вкупен сообраќај	107,1	112,7	105,5
Стоковен сообраќај	102,4	104,2	101,8
Патнички сообраќај	107,7	115,7	107,3
ПТТ сообраќај	105,3	108,7	103,2
во тоа:			
Железнички сообраќај	102,4	105,0	102,0
— стоковен	107,7	115,7	107,3
— патнички	105,3	108,7	103,2
Поморски сообраќај	107,7	125,0	116,0
— стоковен			
— патнички			

Со цел да се задоволат подобро потребите од превоз на стоки и патници се предвидуваат:

а) во железничкиот сообраќај наголемување на товарниот вагонски парк способен за сообраќај средно за 9%, а на патничкиот за 7%. Ова наголемување ќе се постигне со проширување обемот на поправање вагони и со пуштање во сообраќај нови железнички автобуси, како и курсни патнички вагони за подобрување на патничкиот сообраќај и туризмот;

б) во поморскиот сообраќај наголемување на патничките места средно за 20%;

в) во речниот сообраќај наголемување на влечната сила на теглачите за 15% и на товарниот простор со поголем дел од обновата, а со помал од новоградбата;

г) во патничкиот и градскиот сообраќај извесно наголемување капацитетот на возниот парк од домашното производство.

3.

Движењето на инвестициите во сообраќајот го покажуваат следниве табели:

	Индекси		
	1954	1955	1954
Нови инвестиции	120	126	104
Вкупни инвестиции	125	135	103
Нови инвестиции во милиони динари:			
1953	24.500	29.600	30.800

Освен тоа се предвидуваат инвестиции во напредните републики за изградба на патишта.

Поголемите вкупни инвестиции овозможуваат да се наголемат транспортните капацитети особено во железничкиот сообраќај, со што во превозот на стоки и патници се осигуруваат подобри услови отколку во 1954 година.

Од позначителни инвестициони објекти во 1955 година се предвидени: продолжување изградбата на железопатната линија Белград—Бар и интензивирање изградбата на железопатната линија Сараево—Плоче; изградба на патишта од страна на Југословенската народна армија; натамошна изградба на поморски и речни бродови во вредност 9.300 милиони динари и изградба на меѓународни телеграфско-телефонски врски.

4.

За успешното работење на пасивните сообраќајни претпријатија се осигуруваат дотации од фондот за регрес и дотации на воздушниот сообраќај и патничката пловидба на поморскиот и речниот сообраќај во износ од 1.472 милиони динари.

5.

Тарифите во сообраќајот се предвидуваат во истото ниво како и во 1954 година, со помали коректури во поморско-патничкиот, поштенско-телеграфско-телефонскиот и патниот сообраќај, како и со извесна ревизија на тарифите во железничкиот сообраќај, за да се согласат тарифните ставови со измената на структурата на стоките во превозот.

ГЛАВА V
ГРАДЕЖНИШТВО

1.

Натамошниот развој на градежништвото ќе овозможи:

а) наголемување на производството на материјали за градење за кое се очекува да ќе изнесува:

	Индекс		
	1954	1955	1955
Цемент 000 тони	1.400	1.800	129
Бетонско железо тони	38.000	70.000	184
Железнички шини тони	40.000	50.000	125
Санитарна керамика тони	600	2.000	333
Керамика за градежништво			
— тони	10.000	17.000	170
Леени цевки тони	13.000	23.000	177

Така наголемениот обем на производството на материјали за градење и инсталациони материјали, што речиси во целост го заменува досегашниот увоз, олеснува натаму да се менува структурата на инвестициите, како и подобро да се одржуваат објектите што постојат.

За да се отпочне со штедење дрва и со заменување на дрвото во градежништвото со други материјали, се предвидува да се издвојат во општиот инвестиционен фонд одделни средства за изградба на уреди кои ќе служат за производство на материјали за замена на дрво, уреди за подобро користење на дрвната маса и за унапредување на производството на градежни материјали;

б) изменетата структура на инвестициите и поголемиот обем на работите за одржување на објектите ќе бара поголем број градежно-занаетчиски дуќани и претпријатија. Заради успешното работење и натамошниот развој на сите што постојат и поголемо поттикнување за оснивање нови, се ослободуваат од сојузниот данок на добивката градежно-занаетчиските дуќани и претпријатија, а народните одбори се овластуваат да ги распределуваат другите економски инструменти.

2.

Со поголемото производство и натамошното освојување на градежната махалиница од страна на домашната индустрија во 1955 година за градежните претпријатија се создаваат подобри услови

за отстранување на нивната недостаточна снабденост.

Условите за развиток на оние што постојат и оснивање нови градежни претпријатија ќе се подобрат со предвидениот начин за регулирање односите меѓу претпријатијата и погоните и народните одбори во рамките на новите прописи.

ГЛАВА VI ТРГОВИЈА И УГОСТИТЕЛСТВО

1.

Во 1955 година трговијата ќе се развива врз основите што во оваа година се поставени со децентрализацијата на трговската мрежа и со поврзување платниот фонд со реализираниот промет, со исправките во организацијата што ги налага сегашното претерано распарчување на мрежата.

Освен тоа ќе се преземаат и други мерки за подобрување организацијата на пазарот, особено на пазарот на селско-стопанските производи кој е застојан и несовремен (контрахирање, организирање прометот на јадро во производните реони и потрошните центри).

Во поглед на примената на економските инструменти се предвидува и за идната година давање повластени интересни норми за претпријатијата за промет со житата, мелниците и силосите, како и ослободување од интерес на основните средства и амортизацијата (за потребите на замената) за зградите што ги користат трговските претпријатија. Бидејќи средствата што трговските претпријатија за промет со селско-стопански производи ги издвојуваат во својот инвестиционен фонд не се достаточни, се предвидува нивното наголемување, како и осигурување одделни предопределени кредити за спрема на пазарот на селско-стопанските производи.

2.

Реорганизацијата во угостителството спроведена во текот на 1954 година претставува основа врз која ќе се развива угостителството и во идната година.

Во 1955 година наполно ќе се спроведува принципот на поврзување платниот фонд и другите фондови на угостителските организации со реализираниот промет.

За да се придонесе кон подобриот развиток на туризмот во 1955 година, угостителските и туристичките претпријатија се ослободуваат од сојузниот данок на добивката, а другите инструменти ќе ги определат народните одбори во согласност со својата политика на развивање на оваа стопанска област.

ГЛАВА VII ЗАНАЕТЧИСТВО

Во 1955 година народните одбори ќе имаат многу поголема можност да водат политика за развојот на занаетчиството, бидејќи на нив со пренесува правото да ги определуваат сите битни економски инструменти за оваа стопанска област (амортизацијата, интересот на основните средства, паушалното задолжување на дуќан и претпријатие за општествените обврски, пропишување одделен данок на промет за приватното занаетчиство). На тој начин народните одбори ќе имаат можност да му обрнат особено внимание на развојот на оние занаети што не се достаточни развитени со обзир на потребите на стопанството и населението.

Со измените во определувањето на економските инструменти, како и со ослободувањето занаетчиските дуќани и претпријатија од сојузниот данок на добивката ќе се создадат подобри услови за развој на занаетчиството на општествениот сектор отколку во 1954 година.

ГЛАВА VIII СТОПАНСКИ ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1.

Во 1955 година се предвидува наголемување на размената со странство и подобрување на платниот биланс.

Ова ќе се осигури:

а) со наголемување извозот врз база на наголемувањето на индустриското производство (пуштање во работа нови капацитети и подобро користење на оние што постојат) и со проширување на нашите надворешно-трговски врски;

б) со согласување увозот со потребите на внатрешниот пазар и потребите на производството за извоз, со ограничување понеситниот увоз и со редуцирање увозот на индустриска опрема само за оние објекти на основната инвестициона изградба чиешто пуштање во работа се предвидува во 1955 и 1956 година, како и со минималниот увоз на материјалите за потребите на одржувањето. Со платниот биланс се осигурува исто така потребен увоз на храна за редовното снабдување;

в) со продолжување на стремежот средносрочните обврски да се претворат во долгорочни а кусорочните обврски да се консолидираат.

2.

Во 1955 година се предвидува следно движење на извозот (изразено во фактурни цени од првото полугодие 1953 година):

	(Во милијарди динари)				
	1953	1954	1955	Индекси	
	проценка на			1954	1955
	извршувањето			1953	1954
Индустија	45,3	49,4	56,2	109	113,7
Селско стопанство*)	15,2	25,6	25,0	169	97,8

Се предвидуваат следниве позначителни измени во структурата на извозот:

— се наголемува извозот на обоени метали, но се менува структурата во таа смисла што во извозот да се наголемува учеството на полуфабрикати и финални производи (валјани производи од бакар, олово, алуминиум и од глиница) додека се намалува извозот на бакар, олово, цинк и концентрати.

Натаму се наголемува извозот на: производи од црната металургија, нафтнини деривати, производи од електроиндустијата, хемиската индустрија (сода), дрвната индустрија (шпер и лезонит плочи и финални дрвни производи), индустријата на хартија (сулфитна целулоза) и производи од текстилната индустрија;

— извозот на селско-стопанско-прехранбени производи е малку помал, главно поради намалување извозот на пченица, но се наголемува извозот на некои производи како што се: путун, скроб, хмел и др.

3.

Натамошните мерки за унапредување размената со странство и за стабилизација на внатрешниот пазар се состојат во следново:

а) стопанските организации во распределбата на реализираниите девизи ќе учествуваат со најмалку 15% средно, со тоа што Сојузниот извршен совет може ова учество да го наголемува во границите на можност;

б) увозот на поголемиот дел од основните сировини и поважните помошни материјали ќе се осигури со продажби на девизи за таа цел по постабилните курсеви, односно со продажби на репродукционни материјали посредством аукции. Увозните потреби што стопанските организации не ќе ги осигураат со продажби за определени цели или на аукции, односно потребните средства за другите плаќања ќе можат да се осигураат на девизното пресметковно место. Продажбата на девизите на девизното пресметковно место ќе ја врши Народната банка на ФНРЈ и стопанските организации што не ќе ги потрошат девизите што им се оставаат на слободно располагање, и тоа по слободно формираниите курсеви;

*) Во селското стопанство е содржан и извозот на производите на прехранбената индустрија и индустријата на тутун.

в) средствата за стимулирање на извозот се предвидени во износ кој му одговара на средниот извозен коефициент 1,22, а за корекции на извозните коефициенти и премиите освен тоа е предвиден износ од 10 милијарди динари;

г) со цел да се осигури домашниот пазар со потребни количини сировини, селско-стопански производи и производи за лична потрошувачка во малку поголем обем отколку во 1954 година, Сојузниот извршен совет е овластен да го континентира односно забрани извозот на определени производи.

4.

Изработен врз изложените основи, платниот биланс за 1955 година ги содржи следниве карактеристични моменти:

а) се предвидува наголемување на средствата од извозот и од нестоковниот притек спрема 1954 година за околу 9%, од што најголем дел отпаѓа на наголемување на извозот, а помал дел на наголемување на нестоковниот притек;

б) обемот на увозот и плаќањето се намалува за околу 6%, главно поради помал увоз на опрема и малку помали отплати на обврските;

в) поради намалување дефицитот на трговскиот биланс (односно на извозот и увозот) во однос на минатата година, како и поради извесно намалување на отплатата на обврските, ќе се намали и дефицитот на платниот биланс во 1955 година. Дефицитот на платниот биланс би требало да се покрие со средства од странство.

ГЛАВА IX ИНВЕСТИЦИИ

Се предвидува дека вкупните инвестиции во 1955 година ќе изнесуваат околу 388 милијарди динари, што е помалу за 4% отколку во 1954 година.

Со тоа вкупните општествени инвестиции за 1955 година изнесуваат 353 милијарди динари, што претставува намалување за 7% во однос на 1954 година, а приватните инвестиции се проценуваат на 35 милијарди динари што претставува наголемување за 37% во однос на 1954 година. За ваквото ниво на инвестициите на приватниот сектор има материјално покривање во наголеменото индустриско производство.

Вкупните нови инвестиции во 1955 година изнесуваат 277^{*)} милијарди динари, што е помалу за 10% отколку во 1954 година.

Новите инвестиции без инвестициите на приватните производители во 1955 година изнесуваат 257 милијарди динари, што е помалку за околу 12% отколку во 1954 година**).

Ваквото ниво на инвестициите во 1955 година ќе се формира под претпоставка 6% од сите приходи на Федерацијата, на народните републики, народните одбори и стопанските организации (кај стопанските организации само од средствата на самостојно располагање) да се издвојува како задолжителна резерва. Нивото на инвестициите во 1953 и 1954 година (во 1953 година 342 милијарди и во 1954 година 379 милијарди динари) влијаеше на порастот на цените од што може да се заклучи дека тоа ниво не им одговараше на материјалните можности на стимулирањето. Имајќи го предвид овој факт, може да се оцени дека нивото на средствата за инвестиции во 1955 година при дадената структура е висок, поради што е предвидено создавање на значителни резерви.

*) Во износот на новите инвестиции се наоѓа сума од 29 милијарди динари неискористен амортизационен фонд кој ќе се вложува во нови инвестиции, како и износот од резервните фондови на стопанските организации.

***) Новите инвестиции без приватните во 1952 година изнесуваат 211 милијарди динари, во 1953 година 267 милијарди динари, во 1954 година 285 милијарди динари, а во 1955 година ќе изнесуваат дека ќе изнесуваат 257 милијарди динари.

2.

Во 1955 година е предвидено да се намалат инвестициите во индустријата, што ќе предизвика измена на структурата на инвестициите во смисла на поголемото учество на инвестициите на другите области и општествениот стандард во вкупните инвестиции.

За инвестициите на Федерацијата во 1955 година и натаму е карактеристично значително вложување средства за довршување објектите на основната инвестициона изградба.

Во општиот инвестиционен фонд се предвидени средства за инвестиции со одредена предопределеност. Од овие средства предимствено ќе се финансираат објектите на територијата на НР Македонија, НР Црна Гора, и НР Србија со што ќе се придонесе кон релативно побрзиот развој на овие подрачја. Објектите чија изградба се финансира од овие средства ќе придонесат кон решавањето на основните прашања на материјалниот биланс на земјата.

За истражни работи за нафта, за рударски, геолошки, технолошки и научно-истражувачки работи на метали, неметали, јаглен и преработка на јаглен, како и за рударски, геолошки и технолошки испитувања во областа на ретки метали, се формира фонд за истражни работи.

За да не се прошируваат инвестициите во индустријата, а за да се создадат услови за побрза измена на структурата на инвестициите во народните републики се забранува и во 1955 година изградба на нови објекти и погони во индустријата, освен објекти за кои се осигурени средства во Сојузниот општествен план, односно на оние објекти чијашто изградба ќе ја определи Сојузниот извршен совет.

3.

Во 1955 година се предвидени измени на сроките за отплата и извесни олеснувања во поглед на начинот за враќање заемите за определени видови инвестирања, пред сè во селското стопанство.

Заради порационално инвестирање се предвидува да се дополни системот на кредитирање инвестициите со тоа што при договарањето на заемите инвеститорите би се обврзале да даваат реална гаранција посредством влогови на сопствени средства од инвеститорот односно гарантот.

4.

Се проширува обемот на амортизацијата што им останува на стопанските организации на располагање, и тоа:

	(во милијарди динари)		
	1953	1954	1955
Амортизација (без амортизацијата на приватните производители)	101	126	136
Предвидено користење на стопанските организации	73	84	96

Порастот на амортизацијата во 1955 година потекнува со најголем дел од пуштањето во работа нови објекти и полната уплата на амортизацијата кај Заедницата на Југословенските железници.

Во 1955 година се предвидува наголемено користење на средствата на амортизациониот фонд од страна на стопанските организации, така што тоа користење во 1955 година ќе порасте на 71% спрема 67% во 1954 година.

Неискористениот дел од средствата на амортизацијата од страна на стопанските организации ќе се употреби за финансирање на инвестициите посредством општиот инвестиционен фонд.

ГЛАВА X ПАЗАРОТ И ПОТРОШУВАЧКАТА НА НАСЕЛЕНИЕТО

1.

Во 1955 година, при реализирањето на предвиденото производство во индустријата и селското стопанство и со преземање мерки за стабилизација

на пазарот, се очекува формирање на цените главно на нивото на средните цени од 1954 година, и тоа: кај индустриските производи на нивото на цените што ги имале овие производи во II полугодие 1954 година, а кај селско-стопанските производи на нивото на цените што ги имале средно во 1954 година.

Во рамките на вака очекуваното општо ниво на цените кај поодделни индустриски и селско-стопански производи може да дојде до извесни варирања на цените зависно од ефектот на различни пазаришни фактори, како и до измени на сезонскиот карактер, особено кај селско-стопанските производи.

2.

Се предвидува дека во идната година фондските на индустриските стоки за широка потрошувачка ќе се наголемат за околу 15% спрема извршувањето во оваа година.

Се предвидува наголемување на платниот фонд за околу 15% поради порастот на бројот на лицата на работа и поради порастот на нивото на средните плати за 8—10%. Во предвидениот пораст на нивото на средните плати е опфатен и порастот на платите до кој ќе дојде поради очекуваниот пораст на продуктивноста на трудот.

Се оценува дека паричните приходи на селско-стопанските производители во идната година ќе порасте за околу 12% поради предвиденото поголемо производство во селското стопанство.

Се предвидува дека вкупните парични приходи на населението ќе порастат во идната година за околу 12% во однос на 1954 година.

3.

Под услов да се реализира предвиденото производство на прехранбени и индустриски производи и предвидениот увоз и да се осигураат постабилни односи на пазарот, би можело во идната година да се очекува наголемување на вкупната лична потрошувачка за околу 12%, при што би се наголемила потрошувачката на индустриските стоки за околу 14%*) а потрошувачката на прехранбени производи за околу 10%.

Во такви услови потрошувачката на еден жител би можела да се наголеми за околу 10%, и тоа за индустриските производи за околу 12%, а на прехранбените за околу 8%.

Со обзир на тоа дека производството постепено ќе расте, дека недостигаат резерви, дека треба да се совладаат последиците од сушната година особено во I полугодие и дека измените во производството можат да предизвикаат измени во обемот и структурата на потрошувачката, порастот на потрошувачката ќе биде постепен.

4.

Со цел да се стабилизира пазарот, како битен услов за развој на стопанството и осигурување на предвидениот животен стандард на населението, ќе се спроведуваат следниве мерки:

1. Ублажување ефектот што во оваа година го вршеа врз цените и пазарот големите парични средства. За таа цел ќе се повлече дел од вишоците на средствата што во 1954 година ги остварила Федерацијата, народните републики, народните одбори и претпријатијата од наголемената добивка на претпријатијата. За таа цел и натаму ќе се формираат задолжителни резерви од реализираните приходи во 1955 година на Федерацијата, републиките и народните одбори, кои ќе можат да се трошат само ако го повољува тоа ситуацијата на пазарот, што ќе го регулира поблиску Сојузниот извршен совет. Вишокот на сојузните приходи над планираните расходи, кој произлегува од наголемувањето на цените, исто така ќе се повлекува од пазарот во резерва. Најповеле, Сојузниот извршен совет е обле-

*) Наголемувањето од 14% се однесува до личната потрошувачка, додека потрошувачката на инвестиционите материјали расте малку повеќе.

стен да пролише начин на кој ќе се издвојува во текот на 1955 година вонредната добивка на претпријатијата како и начин на нејзината улотрета.

За да се усмери движењето на пазарот и осигураат утврдените пропорции во развојот на стопанството, во 1955 година ќе биде потребно да се дејствува во поголема мерка со кредит и со други финансиски инструменти.

2. Осигурување на предвидениот извоз како услов за потребниот увоз и осигурување на производството на стоките за широка потрошувачка.

При тоа извозот на производи за широка потрошувачка ќе се согласи со потребите на внатрешниот пазар, со тоа што надминувањето на планираниот извоз да се надоместува со наголемен увоз на репродукциони материјали и со наголемување на производството. Извозот на некои поважни селско-стопански и индустриски производи за широка потрошувачка ќе се контингентира.

Стимулацијата на извозот ќе се согласува со политиката на внатрешните цени, за да не им се создава на овој начин можност на извозниците да ги нарушуваат цените побитно.

3. Се предвидува да се осигураат постабилни курсеви за увоз на сировини и основни помошни материјали.

4. Осигурување увоз на потребните количини жита и маснотии. Во економската 1954/55 година ќе се увезат 1.3 милиони тони пченица и 25 илјади тони маснотии за јадење.

Освен увозот на потребни количини жита и маснотии, како и најужни количини прехранбени колективни артикли, се предвидува увоз на извесни количини готови индустриски производи за широка потрошувачка, за дополнување на асортиманот и дејствување против монополизмот на домашните претпријатија.

5. Проширување кругот на производите на коишто им се плафонираат цените на уште некои сировини и полуфабрикати, чии цени се важни за одржување општото ниво на цените.

6. Подобрување организацијата на пазарот на јадро на селско-стопанските производи и создавање поповолни услови за подобрување опремата со технички средства на овој пазар.

ГЛАВА III

ВКУПЕН ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД, НАЦИОНАЛЕН ДОХОД И НЕГОВА РАСПОДЕЛБА

1.

Во 1955 година може да се очекува пораст на вкупниот општествен производ за 8,7% во однос на 1954 година.

Индекси на движењето на вкупниот општествен производ:*)

1954	1955	1955
1953	1953	1954
103,1	112,1	103,7

Движењето на вкупниот општествен производ на еден жител изгледа:

	1954	1955	1955
	1953	1953	1954
Вкупен општествен производ	103,1	112,1	103,7
Население	101,6	103,3	101,7
Вкупен општествен производ на еден жител	101,4	103,5	107,0

2.

Се очекува дека националниот доход во текуштите цени во 1954 и 1955 година ќе изнесува во милиони динари:

	1954	1955
Вкупен општествен производ	1.221.000	1.297.000
Амортизација	133.000	132.000
Национален доход	1.088.000	1.167.000
Заеми од странство	14.000	10.000

*) Вкупниот општествен производ е пресметан во истите цени за сите години, и тоа: за селско-стопанските производи во цените од II полугодие 1953 година, а за другите области во цените од периодот мај—септември 1954 година.

При вакво формирање на националниот доход, се предвидува следнава распределба:

	1954		1955	
	Износ	Учество во националниот доход	Износ	Учество во националниот доход
Фонд за лична потрошувачка во стопанството	460.000	42,4	518.000	44,4
Од тоа: платен фонд во стопанството	168.000	15,5	200.000	17,1
Социјално осигурување	101.000	9,3	107.000	9,2
Буџети *)	122.000	11,2	123.500	10,6
Регреси и дотации	9.400	0,9	17.400	1,5
Народна одбрана	180.700	16,6	182.000	15,6
Отплати на внатрешните и странските заеми	12.900	1,2	16.100	1,5
Резерви	—	—	9.600	0,7
Резервни фондови на претпријатијата	8.000	0,7	10.000	0,8
Нето инвестиции **)	249.000	22,9	233.600	20
Вкупна потрошувачка	1.143.000		1.217.200	
Негативна разлика	43.000		40.000	

Разликата меѓу вкупната потрошувачка и националниот доход ќе се покрие со средства од странство.

Со предвиденото создавање задолжителни резерви распределбата на националниот доход се менува дотолку што сите категории на потрошувачка, освен фондот за лична потрошувачка, фондот за социјално осигурување и отплатата на заемите, се намалуваат за 6%.

3.

Се очекува дека вкупната индивидуална потрошувачка (фондот на потрошувачката во стопанството, платите на службениците, примањата од социјалното осигурување, инвалидните и други лични примања) во однос на вкупната потрошувачка ќе изнесува:

	1954	1955
Индивидуална потрошувачка	57,3%	59,6%
Индивидуална потрошувачка без приватните производители	31,8%	33,4%

4.

Основните карактеристики во предвидената распределба на националниот доход се следниве:

а) движењата на индивидуалната потрошувачка покажуваат дека во распределбата на националниот доход е покажана тенденцијата во порастот на потрошувачката;

б) расходите за народна одбрана се задржуваат главно на нивото од 1954 година, со наголемување во износ од 1.300 милиони динари или 0,7%. Учество на расходите за народната одбрана во националниот доход во 1955 година изнесува 15,6% во однос на 16,6% во 1954 година;

в) се предвидува дека средствата за инвестиции во 1955 година ќе бидат помали за околу 2% во однос на 1954 година. Со создавањето на резерви од 6% средствата ќе бидат помали за 4%. При ваквото движење на средствата за инвестиции амортизацијата во 1955 година расте за 10%, додека нето инвестициите опаѓаат за 7%. Бруто инвестициите во однос на вкупната потрошувачка заедно со амортизацијата изнесуваат 28,5% спрема 30% во 1954 година.

Се предвидува дека инвестициите на селско-стопанските производители ќе порастат во 1955 година со обзир на наголемувањето на приходите на селско-стопанските производители. Наголеменото

*) Буџетите на народните републики и на народните одбори се искажани на нивото од 1954 година. Доколку буџетите ќе се наголемат износот на средствата за инвестиции ќе биде дотолку понизок.

***) Нето инвестициите се пресметани на тој начин што од вкупните инвестиции е одземен полниот износ на уплатената амортизација.

производство на инвестициони материјали ќе овозможи поширока размена со селото.

б.

Движењето на расходите на Федерацијата во милиони динари го покажува следниов преглед:

	1954	1955
Буџет	28.070	29.100
Народна одбрана	180.700	182.000
Дотации на:		
НР Македонија	3.987	5.445
НР Црна Гора	4.383	4.215
НО на околицата Бује		680
НО на околицата Копер		770
Отплати на внатрешните и странските заеми	12.900	16.100
Регреси и дотации	9.400	17.400
Резерви	—	9.600
Инвестиции*)	179.320	173.790
Вкупно	418.460	439.100

в.

Се предвидува дека средствата на народните републики, на народните одбори и на претпријатијата во 1955 година ќе изнесуваат околу 278.000 милиони динари. Тоа, главно, му одговара на нивото на средствата на народните републики, на народните одбори и на претпријатијата што се очекува дека ќе се реализира во 1954 година (по повлекувањето на разликата меѓу планираната и реализираната добивка според одлуката од Сојузната народна скупштина).

Средствата на народните републики, на народните одбори и на претпријатијата се формираат со примена на единствените инструменти што важат за стопанството во целост, со тоа што во распределбата се предвидува:

учество во сојузниот данок на добивката на НР Србија за 22%, НР Македонија 100%, НР Црна Гора 100%, НО на околицата Бује 100% и на НО на околицата Копер 100%.

Се воведува оданочување на стопанско развие на републики.

7.

За да се реализираат предвидените пропорции во распределбата од битно значење е да се постигнат постабилни односи на пазарот.

За таа цел предвидени се следниве мерки:

— според одлуката од Сојузната народна скупштина, 50% од разликата меѓу планираната и реализираната добивка протем сојузното оданочување се повлекува од циркулација, бидејќи овие средства со најголем дел се создале од наголемувањето на цените. Со ова се отстранува ефектот на овие средства ерз натамошното движење на цените;

— се воведува создавање на задолжителните резерви од 6% од сите приходи на Федерацијата на народните републики, на народните одбори и на претпријатијата. Употребата на овие резерви ја пропишува Сојузниот извршен совет според движењата во стопанството. Се предвидува дека вкупниот износ на задолжителните резерви во 1955 година создадени на овој начин ќе изнесуваат околу 34.000 милиони динари;

— освен тоа, во билансот на Федерацијата е предвиден износ од 9.600 милиони динари како резерва.

8.

За да се реализираат предвидените пропорции во распределбата од значење се инструментите на распределбата што се определуваат со општествените планови на народните републики и на народните одбори, а особено распределбата на доходот што ја вршат народните одбори низ своите општествени планови, и тоа како во поглед на нивото на средните плати, за кои се предвидува дека ќе порастат за 8,10% во однос на нивото на платите во 1954 година така и во поглед на поттикнувањето интересот на стопанските организации за наголе-

*) Без инвестициите за народната одбрана.

мување на производството и продуктивноста на трудот.

Поради тоа, инструментите на распределбата на општествените планови на народните републики и на народните одбори треба да бидат поставени

така што да се запази предвиденото ниво на средната плата како пропорција во распределбата, а при тоа да се поттикне интересот на стопанските организации за наголемување на производството и продуктивноста на трудот.

ТРЕТ ДЕЛ

ПРОПИСИ ЗА ЕКОНОМСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И МЕРКИ

ГЛАВА XII

АМОРТИЗАЦИЈА

1.

Стопанските организации ќе ја пресметуваат амортизацијата за 1955 година со примена на нормите на амортизацијата што се утврдени со прописите што постојат

2.

Стопанските организации го уплатуваат полниот износ на пропишаната амортизација.

По исклучок од одредбата на претходниот став, во 1955 година уплатуваат:

а) претпријатијата за производство на тули и керамици — во висината што ќе ја определи општествениот план на околијата (градот). Оваа висина се утврдува според времето на траењето на работата на погонот во текот на годината, со тоа што не може да изнесува помалку од 70% ниту повеќе од 100% од полниот износ на амортизацијата;

б) претпријатијата и дуќаните на трговската дејност — ја уплатуваат амортизацијата за градежните објекти само за одржувањето во висина од 30% од пропишаната полна амортизација;

в) стопанските организации во шумарството и дрвната индустрија — на име амортизација на шумските патишта со кои се служи јавниот сообраќај и тоа само оној дел што е потребен за одржување на тие патишта, а најмногу 100% од полниот износ на амортизацијата. Кои шумски патишта му служат на јавниот сообраќај, определува советот за стопанство на народниот одбор на околијата (градот).

Новоформираните земјоделски стопанства, стопанствата на земјоделските задруги и селанските работни задруги, кои врз основа на Сојузниот општествен план за 1954 година се прогласени за пробни потони, не се должни да ја уплатуваат амортизацијата. Доколку споменатите организации искажуваат добивка, ќе ја уплатат амортизацијата.

Во 1955 година можат да се ослободат од уплатата на полната амортизација и другите земјоделски стопанства и задруги со селско-стопанска дејност за сите градежни објекти што не можат да се користат. Кои градежни објекти не можат да се користат определуваат околинските (градските) народни одбори.

Се овластуваат народните републики да можат да пропишат претпријатијата за обработка на тутун да го уплатуваат на име амортизација само износот за одржување на делот на магацинскиот простор што го користат.

3.

Стопанските организации можат во 1955 година од вкупно уплатената амортизација да го користат износот што се добива кога ќе се одбијат:

а) уплатениот дел на амортизацијата за отпишување на вредноста на градежните објекти во 1955 година;

б) уплатениот дел на амортизацијата за отпишување на вредноста на опремата во 1955 година што му одговара на процентот на способноста на опремата според состојбата искажана во **книговодството на 31 декември 1954 година.**

4.

Средствата на амортизациониот фонд што текнуваат од продажба на основни средства, можат да се користат во полн износ.

5.

По исклучок од одредбите на одделот 3, можат да ја користат:

а) рудниците на јаглен, на метали и неметали, претпријатијата за производство на нафта, претпријатијата за геолошки, геофизички и рударски истражувања, претпријатијата за производство на тули и керамици, претпријатијата за производство на шеќер, претпријатијата за производство на масло, мелниците, претпријатијата за производство на каделно и леново влакно, претпријатијата на графичката индустрија, претпријатијата на филмската индустрија, претпријатијата на Заедницата на југословенските железници, претпријатијата на ПТТ сообраќајот, сите селско-стопански организации (стопанства, задруги, селско-стопански аптеки, специјализирани работилници за поправање селско-стопански машини, претпријатијата за промет со средства за селско-стопанското производство, рибарските претпријатија и задруги), претпријатијата односно погоните за одгледување и експлоатација на шумите и комуналните и занаетчиските претпријатија и дуќани — во 1955 година уплатената амортизација во полн износ;

б) претпријатијата на градежништвото — во износ од 80% од уплатената амортизација на име отпишување на вредноста на сите основни средства;

в) претпријатијата на морскиот, речниот, езерскиот, патниот и воздушниот сообраќај — уплатената амортизација на име отпишување на вредноста на опремата во полн износ;

г) претпријатијата на електростопанството, претпријатијата на морскиот, речниот, патниот и воздушниот сообраќај во износ од 80% од уплатената амортизација на име отпишување на вредноста на градежните објекти;

д) стопанските организации од сегашните подрачја на околините Бује и Копер можат во 1955 година да ги користат сите средства уплатени во амортизациониот фонд на име амортизација;

е) сите претпријатија можат да ги користат во полн износ уплатените амортизации на име отпишување на вредноста на сточниот фонд.

6.

Стопанската организација може во текот на 1955 година да ги користи средствата на амортизациониот фонд било за инвестиционо одржување, било за замена на основните средства.

Доколку стопанската организација употреби за инвестиционо одржување дел од средствата на амортизациониот фонд за замена, на крајот на годината ќе изврши за толку помало отпишување на оние основни средства на кои се извршени работите на инвестиционо одржување од средствата на амортизациониот фонд за замена.

7.

Средствата на амортизациониот фонд што не можеле да се користат во 1954 година по одредбата од одделот 4. Главата XVI на Сојузниот општествен план за 1954 година, не можат да се користат ниту во 1955 година.

Средствата на амортизациониот фонд што може да се користат а не се употребени во 1954 година, се пренесуваат и можат да се користат во 1955 година.

8.

Нормите на амортизацијата за комуналните и занаетчиските претпријатија и дуќани, како и за претпријатијата на угостителската и туристичката дејност, ги пропишуваат народните одбори на околиите (градовите, градските општини со одделни права).

Како комунални претпријатија и дуќани се сметаат оние стопански организации што се занимаваат со функционирање и одржување на: водовод, канализација, градски сообраќај, улици и патишта, бањи, чистота, кафилерии, градско зеленило (ако се занимава и со производство или вршење услуги со надоместување), како и градските гасни централи и локалните електрични централи и локалните дистрибутивни мрежи (што не се вклучени во Заедницата на електростопанските претпријатија).

ГЛАВА XIII

ИНТЕРЕСНА НОРМА НА ОСНОВНИТЕ СРЕДСТВА

1.

Интересната норма на основните средства изнесува 6% годишно.

2.

По исклучок од одредбата на претходниот оддел интересната норма на основните средства изнесува: 2% за:

а) претпријатијата на електростопанството, коксарите, претпријатијата за производство на нафта, рудниците на железна руда, железарите, претпријатијата на бродоградбата, претпријатијата за преработка на овошје, зарзават, маслинки, млеко, месо и риби, мелниците, претпријатијата за производство на тестенини, лупилниците, селско-стопанските шпифитани, ладилниците, мразарниците, фабриките за храна за добиток, силосите, сушилиците, кланиците и претпријатијата за производство на ленени и каделни влакна;

б) претпријатијата на Заедницата на југословенските железници, претпријатијата на морскиот, речниот, езерскиот, патниот и воздушниот сообраќај и на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај;

в) претпријатијата за промет со жита.

1% за:

а) претпријатијата на индустријата за градежни материјали и на графичката индустрија;

б) издавачките и весничарските претпријатија, филмските претпријатија и претпријатијата за прикажување филмови.

3.

Интерес на основните средства не плаќаат: земјоделските стопанства, земјоделските задруги и живините погони односно претпријатија, специјализираните семенски претпријатија, специјализираните работилници и сервиси за поправање на селско-стопански машини, селско-стопанските аптеки и претпријатијата и задругите за ловење морски и слатководни риби.

4.

Интерес на основните средства не се плаќа на вредноста:

а) на сувите докови и оперативните поврзници за градба на бродовите и докови што пловат;

б) на оперативните брегови и пристанишни брани;

в) на долното уредување на железопатните линии на јавниот сообраќај, вклучително тунелите, галериите, големите мостови, рампите и пристапните патишта, како и на долното уредување на железопатните линии на претпријатија на шумарството;

г) на мелiorационите објекти (насипи, канали, шуми и сл.);

д) на градежните објекти на трговијата (вклучително индустриските продавници);

ф) на шумските железопатни линии и патишта, како и на патиштата што му служат и на јавниот сообраќај.

Се овластуваат извршните совети на народните републики да можат да пропишат претпријатијата за обработка на тутун да плаќаат интерес на основните средства само на оној дел на магацинскиот простор што го користат.

5.

Интересната норма на основните средства на комуналните, занаетчиските, угостителските и туристичките претпријатија и дуќани ја определува народниот одбор на околицата (градот, градската општина со одделни права) со својот општествен план. Оваа интересна норма не може да биде поголема од 6% односно не поголема од 2% за претпријатијата на сообраќајот.

6.

Интересот на основните средства во рамките на стопанската организација се плаќа по единствена норма, која се определува според основната дејност на стопанската организација.

7.

Интересот на основните средства се приходи на општиот инвестиционен фонд.

Приходите од интересот на основните средства што го плаќаат комуналните, занаетчиските, угостителските и туристичките претпријатија и дуќани му припаѓаат на народниот одбор на околицата (градот, градската општина со одделни права). Овие средства влегуваат во инвестициониот фонд на околицата (градот, градската општина со одделни права).

ГЛАВА XIV

ИНТЕРЕСНА НОРМА ПО КУСОРОЧНИТЕ КРЕДИТИ И ПО ДЕПониРАНИТЕ СРЕДСТВА

Се овластува Сојузниот извршен совет да донесува прописи за интересните норми за кредитите за обртните средства и другите кусорочни кредити, како и за интересните норми што ги плаќаат банките и штедилниците по поодделни депонирани (вложени) средства.

ГЛАВА XV

КОРИСТЕЊЕ НА ОПШТООПШТЕСТВЕНИТЕ ИНВЕСТИЦИОНИ ФОНДОВИ И СРОКОВИ ЗА ОТПЛАТА НА ЗАЕМИТЕ ЗА ИНВЕСТИЦИИ

1.

Од општиот инвестиционен фонд Народната банка на ФНРЈ ќе осигура инвестициони кредити, и тоа:

1. За индустријата и рударството во износ од 83.400 милиони динари.

Во рамките на овој износ Народната банка на ФНРЈ:

— ќе ја осигури трансхата за 1955 година за објектите во изградба за кои во 1954 година е одобрен кредитот и за кои Народната банка на ФНРЈ склучила договор во целост. Висината на трансхата ќе ја определи Народната банка на ФНРЈ во согласност со Сојузниот извршен совет, со тоа што првенствено да се осигураат објектите што се завршуваат и пуштаат во работа во 1955 година;

— ќе распише одделен конкурс за капацитети што ќе служат за производство на материјали за замена на дрвото, за подобро користење на дрвната маса и отпадците;

— ќе осигури без конкурс средства за изградба на далекуводи и трансостаници што се од првенствена важност за создавање единствен електро-стопански систем, а кои ќе ги определи Сојузниот извршен совет по претходно советување со извршните совети на народните републики и Заедницата на електростопанските претпријатија;

— ќе осигури без конкурс средства за изградба на Фабриката за целулоза во Бања Лука.

2. За индустријата за конзервирање и преработка на селско-стопански производи, како и за

спрема на претпријатијата што се занимаваат со откуп и продажба на селско-стопански производи и за изградба на објекти за производство на храна во добиток во износ од 7.600 милиони динари.

Во рамките на овој износ Народната банка на ФНРЈ:

— ќе ја осигури траншата за 1955 година за објектите во изградба за коишто во 1954 година е одобрен кредитот и за кои Народната банка на ФНРЈ склучила договор во целост. Висината на траншата ќе ја определи Народната банка на ФНРЈ во согласност со Сојузниот извршен совет;

— ќе распише одделен конкурс за реконструкција на фабриките за шеќер, фабриките за масло, каделарните фабрики, силосите и мелниците, како и за изградба на објекти за производство на храна во добиток.

3. За селското стопанство во износ од 16.000 милиони динари.

Во рамките на овој износ Народната банка на ФНРЈ:

— ќе ја осигури траншата за 1955 година за објектите во изградба и работите во тек, а кои по оваа основа учествуваат на конкурсот во 1954 година и со кои Народната банка на ФНРЈ склучила договор во целост. Висината на траншата Народната банка на ФНРЈ ќе ја определи во согласност со Сојузниот извршен совет;

— ќе осигури потребни средства за инвестиции во селското стопанство и одделно за набавка на опрема за претпријатијата што се занимаваат со откуп и продажба на селско-стопански производи во главните житарски подрачја;

— ќе им осигури на селско-стопанските организации средства за изградба на силоси и гумишта на начин како ќе го пропише тоа Сојузниот извршен совет;

— ќе осигури потребни средства за земјоделските стопанства и задруги за наголемување на сточниот фонд од сопственото производство, а под услови што ќе ги пропише Сојузниот извршен совет;

— ќе распише одделни конкурси за следниве цели:

- а) за мелиорации,
- б) за работен и расплоден добиток,
- в) за подигање овошни градини и лозја и други долгогодишни засади;
- г) за економски згради,
- д) за селско-стопански машини,
- е) за новоосновани земјоделски стопанства и задруги,

ж) за објекти за складирање, доработка и преработка на селско-стопански производи кај селско-стопанските организации,

з) за индивидуални селско-стопански производителни.

4. За набавка бродови и пловила на морскиот и речниот сообраќај во износ од 9.300 милиони динари.

Во рамките на овој износ Народната банка на ФНРЈ:

— ќе ја осигури траншата за 1955 година за објектите (бродовите) во градба, а за кои по оваа основа паробродарските стопански организации учествуваат на конкурс во 1954 година и со кои Народната банка на ФНРЈ склучила договор во целост. Висината на траншата ќе ја определи Народната банка на ФНРЈ во согласност со Сојузниот извршен совет.

5. За индустриските претпријатија што произведуваат за потребите на ЈНА во износ од 6.200 милиони динари.

2.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може во рамките на износите од претходниот оддел да ги определи највисоките износи за поодделни цели.

Сојузниот извршен совет може да пропише одделни услови за давање инвестициони заеми за поодделни цели.

3.

Од средствата на Федерацијата низ општиот инвестиционен фонд ќе се финансираат и следниве инвестиции:

- железопатната линија Белград — Бар (делот од железопатната линија во НР Србија и делот од железопатната линија во НР Црна Гора)
- железопатната линија Кључ—Задар
- железопатната линија Сараево—Плочо
- пристаништето Плочо
- пристаништето Бар
- регулационите работи на Дунав.

Вкупниот износ за горе споменатите објекти изнесува 7.600 милиони динари.

Се овластува Сојузниот извршен совет да ги определи сумите за секој од изброените објекти.

Овие објекти ќе се финансираат без обврска за плаќање ануитет.

Исто така ќе се финансира од средствата на Федерацијата низ општиот инвестиционен фонд изградбата на патот Сеножече—Риљана со кој подрачјата на новоприсоединетите околии Бује и Копер се поврзуваат со другата територија на ФНРЈ. Средствата што ќе се употребат за изградба на споменатиот објект ќе изнесуваат во 1955 година 750 милиони динари.

Од средствата на Федерацијата а низ општиот инвестиционен фонд ќе се осигураат инвестиции за определени цели на подрачјата на НР Србија, НР Македонија и НР Црна Гора, и тоа:

- а) на подрачјето на НР Србија и Белград 22.160 милиони динари;
- б) на подрачјето на НР Македонија 5.650 милиони динари;
- в) на подрачјето на НР Црна Гора 10.000 милиони динари;
- г) на сегашното подрачје на околицата Бује 300 милиони динари;
- д) на сегашното подрачје на околицата Копер 750 милиони динари.

Сојузниот извршен совет, во согласност со извршните совети на народните републики, ќе ги утврди објектите што ќе се градат и сумите за поодделни објекти во рамките на цитираните износи.

4.

Се овластува Сојузниот извршен совет од вкупната сума на општиот инвестиционен фонд (одделот 1 и одделот 3 на оваа глава) да може да одвои дел од средствата за станбена изградба.

5.

Ануитетите по заемите одобрени во 1953 година за објектите на инвестиционата изградба од средствата на сојузниот и републичкиот фонд за кредитирање на инвестициите, како и ануитетите по заемите одобрени од сојузниот буџет и општиот инвестиционен фонд во 1954 и 1955 година за објектите на подрачјето на народните републики Македонија и Црна Гора, им се отстапуваат на тие народни републики и се уплатуваат во нивните инвестициони фондови.

Ануитетите по заемите одобрени во 1953 година за објектите на основната инвестициона изградба од средствата на сојузниот и републичкиот фонд за кредитирање на инвестициите во НР Босна и Херцеговина, а кои стасуваат во 1955 година, и се отстапуваат на НР Босна и Херцеговина во 1955 година и можат да се употребат исклучиво за изградба просветни и здравствени објекти.

6.

Се забранува и во 1955 година изградба на нови објекти и потони во индустријата освен објектите за кои се осигурени средства во Сојузниот општествен план, односно на оние објекти чијашто изградба ќе ја одобри Сојузниот извршен совет.

Се овластува Сојузниот извршен совет за тоа да донесе поблиски прописи. Со овие прописи Сојузниот извршен совет може да определи за кои

објекти не е потребно да се бара одобрението од ставот 1.

7.

Се овластува Народната банка на ФНРЈ од одобрените кредити да ја запре исплатата на средствата што се определени за набавка на опрема од странство и за извршување на работите што зависат од увоз на опрема од странство, сè додека заемобарачот не ќе осигури девизни средства.

8.

Од вкупните средства одобрени за финансирање на инвестициите од општиот инвестиционен фонд се издвојуваат 6% како задолжителна резерва.

9.

Се овластуваат народните републики да пропишат кај рудниците на јаглен по тем сојузното оданочување на добивката, а пред натамошната распределба на преостанатиот дел на доходот меѓу народните одбори и стопанските организации, да се издвојат до 20% од добивката за изградба на станови во рудниците на јаглен.

10.

Народната банка на ФНРЈ при договорањето на отплатите на ануитетите за инвестициони кредити за потребите во селското стопанство да договори срокови кои започнуваат да течат:

- за добиток и машини, по 1 година од подигањето на заемот;
- за овошни градини, по 6 години од подигањето на заемот;
- за лозја и хмеларници, по 4 години од подигањето на заемот;
- за селско-стопанските градежи, по 1 година од полното искористување на заемот;
- за мелиорациони објекти, по 3 години од полното искористување на заемот.

За порано подигнатите заеми важат горе пропишаните срокови за отплата.

11.

Се определуваат следни максимални срокови за отплата на заемите за инвестиции:

- за изградба хидроцентрали, како и далекуводи и трансостаници со напон од 30 KV и поголем 50 години
- за изградба металуршки и рударски објекти, термоцентрали, коксари и за бродоградилни објекти 30 години
- за изградба фабрики за цемент, електропорцелан, огнеотпорен материјал, стакло, керамички производи, кабели, хартија, целулоза, тешкохемиска и електрохемиска индустрија, вештачко гудре, селско-стопански машини, рафинерии на нафта, ладилници, кланици, мелници и силоси и други објекти на прехранбената индустрија 25 години
- за трактори и средни селско-стопански машини 10 години
- за големи селско-стопански машини 20 години
- за економски згради од цврст материјал до 40 години
- за економски згради од мешан и слаб материјал 15 години
- мелиорациони работи 50 години
- овошни градини, лозја и хмеларници 20 години
- набавка на работен и расплоден добиток 5 години
- за изградба на железопатни линии 50 години
- за железнички возни средства 25 години
- за изградба морски пристаништа 50 години
- за набавка морски бродови и пловни објекти 25 години
- за изградба речни пристаништа 50 години
- за набавка речни и езерски бродови и пловни објекти 40 години

- за изградба ТТ линии и за набавка ТТ опрема 20 години
- за набавка камиони, автобуси и тролејбуси 10 години
- за трамваи и трамвајски линии 25 години
- за занаетчиството 20 години
- за сите други потреби во индустријата и градежништвото (освен горе цитираните) 15 години

Ако во 1953 и 1954 година се договорени покуси срокови за отплата, Народната банка на ФНРЈ е должна по барање од инвеститорот да ги продолжи сроковите за отплата за инвестиционите заеми во 1953 и 1954 година, а најмногу до максималните срокови определени во претходниот став.

Ако во 1953 и 1954 година се договорени подолги срокови за отплата, овие срокови и натаму ќе важат доколку инвеститорот не се согласи со нивното скусување.

12.

Се овластува Сојузниот извршен совет да ја пропише обврската и условите за депонирање определени износи на сопствените средства на инвеститорот односно гарантот по инвестиционите заеми од општиот инвестиционен фонд.

ГЛАВА XVI

РЕНТА

1.

За 1955 година, се овластуваат народните републики да можат во своите општествени планови да ја пропишат обврската за плаќање на рентата за секоја стопанска организација што има природни услови за реализирање на поголема добивка отколку што ги има друга стопанска организација од иста стопанска гранка или иста група стопански организации.

2.

Како обврзници за плаќање на рентата од претходниот став народните републики можат да ги претвидат:

- а) рудниците на јаглен,
- б) претпријатијата за производство на сурова нафта,
- в) рудниците на железо,
- г) рудниците на обоени метали,
- д) рудниците на неметали,
- е) претпријатијата за производство на цемент.

3.

Рентата се плаќа по тем сојузното оданочување на начинот што ќе го определат народните републики.

4.

Ако НР Хрватска и НР Словенија пропишат обврска за плаќање на рентата за стопанските организации од сегашните подрачја на околините Бује и Копер, средствата наплатени на име рента им припаѓаат на цитираните околии за финансирање на нивните потреби.

ГЛАВА XVII

ДАНОК НА ПРОМЕТ И РАСПОДЕЛБА НА ПРИХОДИТЕ ОД ДАНОКОТ НА ПРОМЕТ

1.

Стопанските организации во текот на 1955 година ќе ги применуваат нормите за данокот на промет по прописите што ги донесува Сојузниот извршен совет.

2.

Од вкупниот износ на данокот на промет што ќе се наплати од стопанските организации, освен задругите и задружните претпријатија и погони, винарските визби, откупните претпријатија, приватните дуќани, приватните лица, како и од продажбата на вредносни обрасци, 95% ќе се употреби за финансирање на потребите на Федерацијата.

3.

На народните републики им се отстапува:

а) 5% од вкупниот данок на промет што ќе се наплати на нивното подрачје по одделот 2 од оваа глава;

НР Хрватска и НР Словенија ќе им го отстапат на околиците Бује и Копер сето учество од 5% од наплатениот данок на нивната сегашна територија.

б) целокупниот износ на данокот на промет што ќе се наплати на нивното подрачје од задругите, задружните стопански организации, од винарските визби, од стопанските организации што се занимаваат со откуп, од приватните дуќани, приватните лица, како и од продажбата на вредносни обрасци.

Како данок на промет од приватни лица од точ. б) се смета и данокот на промет на вино и ракија што го уплатуваат откупните претпријатија.

Со општествениот план на народната република се врши распределба на приходите од данокот на промет меѓу републиката и околиците.

4.

Народните републики можат да воведат данок на промет на тутунот кој се наплатува од индивидуалните производители.

ГЛАВА XVIII

ОДАНОЧУВАЊЕ НА НАРОДНИТЕ РЕПУБЛИКИ

Народните републики на чие подрачје се реализирани приходи кои по одбивање на сојузните даноци и интерес (интересот на основните средства, интересот на обртните средства, данокот на промет и данокот на добивката) го надминуваат износот од 17.000 динари на жител се подложни на оданочување за предопределените инвестиции.

Народните републики ќе го уплатуваат овој данок од своите приходи. Оваа форма на данок не може да се применува одделно на поодделни околии.

Даночната норма изнесува 25% на вшпкот на 17.000 динари на жител.

При утврдувањето на реализираните приходи за оданочување според одредбите од оваа глава нема да се земаат во обзир во НР Хрватска приходите реализирани на сегашното подрачје на околицата Бује и во НР Словенија приходите реализирани на сегашното подрачје на околицата Копер.

ГЛАВА XIX

ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОБИВКАТА И РАСПОДЕЛБА НА ПРЕОСТАНАТИОТ ДОХОД НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

1.

За покривање на потребите на Федерацијата стопанската организација плаќа данок на добивката по норма од 50%.

2.

Од плаќањето на данокот на добивка се ослободуваат: железничко-транспортните претпријатија, претпријатијата на јавниот патен, речен и езерски сообраќај, претпријатијата на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај, претпријатијата на воздушниот сообраќај, поморско-бродарските претпријатија за локална пловидба, претпријатијата на пристаништата и складовите, претпријатието „Бродоспас“, претпријатијата на филмската индустрија, претпријатијата за прикажување филмови, издавачките претпријатија, весникарските претпријатија, графичките претпријатија, овластените претпријатија за промет со жита и овластените мелници, угостителските и туристичките претпријатија и дуќани, занаетчиските претпријатија и дуќани, комуналните претпријатија, земјоделските стопанства, земјоделските задруги и претпријатија и погоните на земјоделските задруги, специјализираните семенски претпријатија, специјализираните работилници и сервиси за поправање селско-стопански машини, селско-стопанските аптеки и претпријатијата и задругите за ловене морски и слатководни риби.

Како занаетчиски претпријатија и дуќани се сметаат оние што се како такви регистрирани во 1954 година. Сојузниот извршен совет може да ги пропише условите под кои претпријатијата и дуќаните што постојат што не се запишани како занаетчиски можат како такви да се регистрираат.

3.

Железничко-транспортните претпријатија ќе уплатуваат 85% од реализираната добивка во инвестициониот фонд на Заедницата на југословенските железници.

Претпријатијата на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај ќе уплатуваат 50% од реализираната добивка во фондот на Заедницата на претпријатијата на поштенско-телеграфско телефонскиот сообраќај, за финансирање на изградбата на ултракисобранови врски, радиотелеграфски и радиотелефонски врски, повеќеканални телеграфски и телефонски системи и автоматски телефонски центри.

Претпријатијата на јавниот патен, речен и воздушен сообраќај, како и на филмската индустрија уплатуваат во својот инвестиционен фонд дел од добивката што му одговара на износот на данокот од кој се ослободени.

Задружните стопански организации што во смисла на горниот оддел се ослободени од плаќањето на данокот на добивката, тој дел од добивката можат да го употребат исклучиво за стопански инвестиции.

Се овластуваат народните републики да пропишат од реализираната добивка што произлегува од издавачката дејност да се издвојува определен дел во фондот за унапредување на издавачката дејност на народната република односно автономната единица.

Делот на добивката што се издвојува спрема горниот став не може да биде поголем од 50% од реализираната добивка.

4.

Се определува учеството во сојузниот данок на добивката:

на НР Србија	22%
на НР Македонија	100%
на НР Црна Гора	100%

На околиците Бује и Копер 100% од данокот на добивката што ќе се наплати на нивната сегашна територија.

5.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може да го пропише начинот на утврдувањето, распределбата и користењето на вонредната добивка.

6.

Доходот на стопанската организација што преостанува поет сојузното оданочување се распределува со општествениот план на околицата (градот, градската општина со одделни права).

7.

Сите инструменти на планот се применуваат и на шумските стопанства што работат како установи со самостојно финансирање.

ГЛАВА XX

ПЛАТИ НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖБЕНИЦИТЕ НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

1.

Тарифните ставови во тарифниот правилник за 1955 година можат да се движат на нивото на пресметковните плати за 1954 година.

Народниот одбор на околицата (градот, градската општина со одделни права) може да одобри нивото на тарифните ставови за 1955 година да може да се движи до 5% над нивото според пресметковните плати за 1954 година.

Се овластуваат народните одбори на околиците (градот, градската општина со одделни права) да можат да одобрат ниво на тарифните ставови до 5% под нивото според пресметковните плати за 1954 година.

Како пресметковни плати за споредба на нивото на тарифниот правилник се земаат пресметковните

плати од 1954 година со наголемувањата што им биле одобрени на поодделни претпријатија според одредбите од Сојузниот општествен план за 1954 година и прописите на Сојузниот извршен совет донесени во текот на 1954 година.

2.

За определување на тарифните ставови во тарифните правилници на стопанските организации од сегашните подрачја на околиците Бује и Копер ќе се применуваат одредбите од ст. 1, 3 и 4 од одделот 1 на оваа глава со тоа што како пресметковни плати ќе се сметаат пресметковните плати што важеле на подрачјето на овие околии во 1954 година.

3.

Сојузниот извршен совет за сета територија на ФНРЈ, а републичкиот извршен совет за територијата на народната република, може во текот на годината да нареди да се изврши ревизија на нивото на тарифните правилници на стопанските организации, од поодделни стопански гранки, групи стопански организации или поодделни стопански организации.

4.

Сојузниот извршен совет го пропишува нивото на тарифните ставови за 1955 година за железничко-транспортните претпријатија и за претпријатијата на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај, а може да пропише и друг начин за утврдување на нивото на тарифните ставови или за пресметување на платите за стопанските организации од поодделни стопански гранки или за групи стопански организации.

ГЛАВА XXI

ПРИДОНЕС ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

1.

Придонесот за социјално осигурување се уплатува по општа норма од 43% од износите уплатени на име плати и други лични издатоци (основа за пресметување на придонестото).

Сојузниот извршен совет определува кои исплати на име плати и други лични издатоци влегуваат во основата за пресметка на придонесот за социјално осигурување.

Со прописи на Сојузниот извршен совет за финансирање на социјалното осигурување може да се определи поодделни обврзници на придонесот да плаќаат придонес по повисока или пониска норма од општата норма од ставот 1. За пресметување на добивката што му подлежува на сојузниот данок се применува нормата на придонесот за социјално осигурување од 43%. Разликите над придонесот над општата норма од 43% ја плаќаат стопанските организации од средствата на добивката што им преостанува по одбитокот на данокот на добивката. Разликата на придонесот што произлегува поради пресметката во пониска норма, го наголемува делот на добивката што преостанува поетем сојузното одачување.

2.

Придонесот за социјално осигурување што се плаќа за учениците во стопанството како и придонесот за социјално осигурување што се плаќа за сезонските работници на селско-стопанските организации (земјоделски стопанства, земјоделски задруги основани како претпријатие, на селанските работни задруги и земјоделските стопанства на задругите) се пресметува по нормата на придонесот за здравствено осигурување, што ќе ги пропише Сојузниот извршен совет.

За работниците и службениците на стопанските организации со служба во странство, придонесот се пресметува:

а) на платата што им припаѓа на овие службеници кога се со служба во земјата — по општата норма на придонесот;

б) на разликата меѓу износот на платата во земјата и платата во странство пресметана по зва-

ничниот курс на валутата во која примаат плати — по нормата на придонесот за здравствено осигурување.

ГЛАВА XXII

НОРМИ НА ДАНОКОТ НА ДОХОД И ЗЕМЈАРИНА

1.

Основниот данок на доход од селското стопанство и земјарината ќе се обложува по норма од 6%.

Народните одбори на околиците (градовите) можат да ги ослободат од плаќање на земјарина во 1955 година селско-стопанските производителни организации, што се основани по 1 јануари 1953 година.

2.

Основниот данок на доход од самостојни занимања и имот ќе се обложува по норма од 6 до 8%.

Во рамките на нормите од претходниот став со републички прописи ќе се определи нормата на основниот данок на доход од самостојни занимања.

3.

Нормите на дополнителниот данок на доход од селско-стопанската дејност не можат да бидат помали од 3% ниту поголеми од 50%.

Се овластуваат извршните совети на народните републики да ги пропишат минималните и максималните норми во рамките на распонот од предниот став.

4.

За употребата на туѓа работна сила ќе се плаќа данок по норма од 5% од даночната основа за секој работник во текот на една година (работник — година).

5.

Се овластуваат народните републики на производителите на ориз и жмел да им пропишат дополнителен данок на доходот што се реализира со производство на овие култури.

6.

Се овластуваат НР Хрватска и НР Словенија да донесат прописи за начинот на примената на прописите за данокот на доход на подрачјата на околиците Бује и Копер.

Основниот и дополнителниот данок на доход што ќе се реализира на сегашното подрачје на околиците Бује и Копер им припаѓа на овие околии.

7.

Се овластува Сојузниот извршен совет додека не се донесе законот за општинскиот локален данок да донесе прописи за општинскиот локален данок.

ГЛАВА XXIII

УЧЕСТВО НА НАРОДНАТА РЕПУБЛИКА ВО ПРИХОДИТЕ НА ОКОЛИИТЕ, ГРАДОВИТЕ И ГРАДСКИТЕ ОПШТИНИ СО ОДДЕЛНИ ПРАВА

Со општествениот план на народната република може да се предвиди учество на народната република во приходите на околицјата (грамот, градската општина со одделни права).

Во општествениот план на народната република се утврдува учеството на автономната единица во приходите на околицјата (грамот, градската општина со одделни права).

Народните републики ќе го определат начинот на учеството во приходите од горниот став.

ГЛАВА XXIV

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ РЕЗЕРВИ

Сојузните и републичките органи, народните одбори и претпријатијата се должни од сите средства што ќе ги реализираат во 1955 година да издвојат 6% како задолжителна резерва.

Дотациите се сметаат како приходи на овие органи што ја примаат дотацијата и на износот на дотацијата се применуваат одредбите од првиот став.

За износите на дадените дотации се намалуваат приходите на овие органи што ја даваат дотацијата, и одредбите од првиот став се применуваат на приходите на овие органи намалени за износот на дадените дотации.

Задолжителните резерви од 6% за претпријатијата се однесуваат на средствата за самостојно расплагање на претпријатијата.

Се овластува Сојузниот извршен совет да го пропише начинот на формирањето на резервите како и употребата на овие резерви доколку движењата во стопанството во 1955 година ќе го повољуваат тоа.

ГЛАВА XXV

МЕРКИ ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ИЗВОЗОТ И УВОЗОТ

1.

Сојузниот извршен совет ќе го пропишува делот на девизите што се должни стопанските организации да и' го отстапат на Народната банка.

Сојузниот извршен совет ја пропишува нормата на данокот на добивката од девизното работење.

2.

Се овластува Сојузниот извршен совет да ги пропише извозните коефициенти.

Општиот извозен коефициент во 1955 година изнесува 1,22 врз двојниот службен курс.

Сојузниот извршен совет може со цел да го унапреди и стимулира извозот да ги пропишува и коригира извозните коефициенти во рамките на сумата од 10 милијарди динари што е предвидена за оваа цел.

Се овластува Сојузниот извршен совет да го пропише начинот за користење на овие средства.

Сојузниот извршен совет ќе донесе прописи за контингентирање односно забрана на извозот како и за условите за извоз на поодделни видови стоки.

3.

Сојузниот извршен совет ќе пропише поодделни коефициенти и царини за увоз на стоки и услуги, ќе донесе прописи за забрана односно за контингентирање на увозот на стоки и ќе ги определи начинот и условите за примена на овие мерки.

4.

Стопанските организации можат од средствата на амортизациониот фонд, што можат да ги користат по одредбите од овој план, а установите со самостојно финансирање од средствата на фондот за замена и дополнување, да набавуваат странски стоки и инвестициони материјали, како и да ги плаќаат странските услуги во врска со инвестициите до износот од 10% од споменатите средства. Средствата од другите фондови не можат да се користат за купување девизи односно девизни плаќања.

Стопанските организации од досегашните подрачја на околиците Бује и Копер можат од средствата на амортизациониот фонд да набавуваат странски стоки и инвестициони материјали и да ги плаќаат странските услуги во врска со инвестициите до износот од 30% од цитираните средства, ако не е предвиден поголем процент за определените видови стопански организации во следниот став од овој оддел.

Процентот од претходниот став за сите термоцентрали, фабриките за шеќер, претпријатијата на графичката индустрија, претпријатијата на филмската индустрија, рудниците на јаглен и на претпријатијата на патниот сообраќај изнесува 30%, за фармацевтскохемиските претпријатија 35%, а за претпријатијата за производство на нафта, за геолошко-геофизички и рударски истражувања и за претпријатијата на воздушниот сообраќај 50%, како и за земјоделските стопанства и земјоделските задруги 20%.

Заедницата на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај може да врши во странство набавки

на опрема за изградба на ултракусобранови врски, радио телеграфски и радио телефонски врски, повеќеканални телеграфски и телефонски системи и автоматски телефонски центри од сопствените девизни средства, без коефициент, а со динарско покритие од својот инвестиционен фонд, доколку вакви производи не можат да се набават од домашното производство.

Корисниците на опремата чиешто плаќање се врши од средствата што претпријатијата и' ги отстапуваат задолжително на Народната банка и од странски заеми, можат да го користат соодветниот износ на динарските средства за плаќање на опремата, за кое се врши од овие девизни средства.

Сојузниот извршен совет може да го наголеми или намали процентот од ставот 1 и 2 на овој оддел односно да утврди и други извори на средства за набавка на странска опрема и инвестиционен материјал, како и за плаќање на странски услуги во врска со инвестициите.

ГЛАВА XXVI

ОВЛАСТЕНИЈА ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ МЕРКИ СО ЦЕЛ ДА СЕ РЕГУЛИРА ПАЗАРОТ

1.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може да ги определува највисоките продажни цени и начинот на формирањето на цените на производите и услугите кај кои поради дефицитарноста на стоките и монополската положба на производителите може да дојде до пораст на цените.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може да ги пропишува тарифите за превозење стоки и услуги за сите видови на сообраќајот, освен патниот сообраќај и радио-дифузијата.

2.

Сојузниот извршен совет ќе ги пропише средните цени за електрична енергија за поодделни електроенергетски заедници, цените за продажба на електрична енергија меѓу заедниците, единствените цени за продажба на електрична енергија на претпријатијата на електрометалургијата и електрохемијата, како и единствените основи за утврдување на цените на електроенергијата.

Во рамките на средните цени и врз базата на единствените основи од горниот став извршните совети на народните републики ги определуваат тарифите за продажба на електроенергијата на подрачјето на народната република.

3.

Сојузниот извршен совет може да определи контингенти на некои индустриски производи, приоритети при користењето на услугите, како и услови за нивната продажба во случај на нивна поусетна дефицитарност.

4.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може да ги утврди по народните републики минималните количини за сечење дрва на пењушка во шумите од општонародниот имот.

Се овластуваат народните републики да можат во своите општествени планови да го утврдат највисокиот обем за сечење дрва на пењушка.

ГЛАВА XXVII

ФОНДОВИ

1.

Додека не се донесат одделни сојузни закони за општиот инвестиционен фонд, за фондот за унапредување на селското стопанство, за фондот за истражни работи, за фондот за регресите и за фондот на разликата во цените при работењето со

странство, Сојузниот извршен совет ќе го пропише начинот на формирањето, управувањето и начинот на користењето на средствата од тие фондови

2.

Народните републики и автономните единици, околиците, градовите и градските општини со одделни права ќе основат фонд за унапредување на селското стопанство.

Републичкиот фонд за унапредување на селското стопанство и фондот за унапредување на селското стопанство на автономната единица се осниваат од процентот на основниот данок на доход од селското стопанство, кој не може да биде помал од 10%, а се утврдува со републичкиот општествен план.

Средствата на фондот за унапредување на селско-стопанското производство на околицата односно градот се формираат од процентот на дополнителниот данок на доход од селското стопанство, кој не може да биде помал од 5%, а се утврдува со општествениот план на околицата односно градот.

Се овластуваат народните републики да можат да пропишат поголем процент на дополнителниот данок од кој се формира фондот за унапредување на селското стопанство на околицата односно градот, како задолжителен за околиците односно градовите.

Сојузниот извршен совет може да пропише и други средства да влегуваат во околицкиот односно градскиот фонд за унапредување на селското стопанство.

3.

Народните републики, автономните единици, околиците, градовите и градските општини со одделни права на чие подрачје има шуми во општествена сопственост, ќе основат фонд за унапредување на шумарството.

Средствата на републичкиот фонд и на фондовите на автономните единици за унапредување на шумарството се формираат од делот на средствата од фондовите за унапредување на шумарството на околиците (градовите, градските општини со одделни права) чијшто процент се утврдува со републичкиот општествен план односно со општествениот план на автономната единица.

Фондот за унапредување на шумарството на околицата, градот односно градската општина со одделни права, се оснива од уплатите на шумските стопанства на подрачјето на околицата, градот односно градската општина со одделни права во соодветниот фонд.

Шумските стопанства, без обзир дали се основани како претпријатија или како установи со самостојно финансирање, должни се од износите добивени со продажба на дрва на пенушка да уплатат најмалку 30% во фондот за унапредување на шумарството на околицата, градот односно градската општина со одделни права. Народните републики и народните одбори на околицата, градот односно градската општина со одделни права можат да пропишат и поголем процент од 30% како обврска за уплата во фондот.

Уплатата по горниот став не влијае на другите обврски на претпријатијата спрема општествената заедница.

Износите уплатени на име придонес за фондот за унапредување на шумарството не влегуваат во основата за оданочување.

4.

Се овластува Сојузниот извршен совет да го пропише придонесот што ќе го уплатуваат стопанските организации во фондовите за кадрови, како и начинот на уплатата и употребата на средствата од овој фонд.

5.

Се овластува Сојузниот извршен совет да може да ги пропише придонесите што ќе ги уплатуваат стопанските организации од поодделни стопански области односно гранки за унапредување на определено производство на тие области односно гранки.

Сојузниот извршен совет ќе пропише од кој дел на вкупниот приход на стопанската организација ќе се уплатува овој придонес како и начинот на уплатата и употребата на средствата реализирани спрема горниот став.

6.

Народните републики, околиците, градовите и градските општини со одделни права ќе основат фондови за кредитирање на станбената изградба.

Народните републики, околиците, градовите и градските општини со одделни права ќе уплатат најмалку 3% од вкупните приходи со кои располагаат во фондовите за кредитирање на станбената изградба.

Покрај средствата од горниот став, во приходите на овие фондови спаѓа и оној дел на добивката на градежните претпријатија кој според одделните прописи се издвојува за станбена изградба.

Во вкупните приходи што служат како основа за издвојување на процентот за фондовите за кредитирање на станбената изградба, не влегува делот на добивката на градежните претпријатија кој според одделните прописи се употребува за станбена изградба.

Се овластуваат народните републики да можат да ги ослободат од уплата на минималниот придонес за фондовите за кредитирање на станбената изградба оние околии што примаат дотација.

Се овластува Сојузниот извршен совет да донесе прописи за начинот на уплатата и употребата на средствата од овие фондови.

ГЛАВА XXVIII

ДОТАЦИИ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Народните републики односно народните одбори за оние земјоделски стопанства за кои ќе утврдат дека ќе работат со загуба, ќе го определат со своите општествени планови начинот на давањето и износите на дотацијата.

ГЛАВА XXIX

СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ И ФОНДОВИ

I. Сојузен буџет:

Расходите на сојузниот буџет во 1955 година ќе изнесуваат:

	мил. дин.
Административниот дел на буџетот	29.100
Народната одбрана без инвестициите	
во индустријата што произведува за потребите на ЈНА	175.800
Дотации	11.110
НР Македонија	5.445
НР Црна Гора	4.215
НО на Околицата Бује	660
НО на Околицата Копер	770
Отплата на внатрешните и странските заеми	16.100
Изградба на зградата на Сојузниот извршен совет и објектите на општествениот стандард во Белград	2.300
Вкупно	234.410

Од вкупните приходи на Федерацијата на сојузниот буџет му припаѓа:

	мил. дин.
Данокот на промет што и' припаѓа на Федерацијата, а најмногу до износот	133.500
52,8% на данокот на добивката, а најмногу до износот	58.060
Буџетски приходи	2.850
Средства од односите со странство	40.000
Вкупно	234.410

II. Општиот инвестиционен фонд

Општиот инвестиционен фонд во 1955 година ќе изнесува 169.910 милиони динари.

Од општиот инвестиционен фонд ќе се кредитираат инвестициите:

	мил. дин.
— во индустријата и рударството	83.400
— во прехранбената индустрија	7.600
— во селското стопанство	16.000
— за набавка на бродови и пловни објекти на поморскиот и речниот сообраќај	9.300
— за индустриските претпријатија што произведуваат за потребите на ЈНА	6.200
Вкупно	122.500

Со општиот инвестиционен фонд ќе се финансираат инвестициите со определена предопределеност до вкупниот износ од 47.410 милиони динари.

Од овие средства ќе се финансира:

	мил. дин.
а) изградбата:	
— на железопатната линија Белград — Бар (делот од линијата во НР Србија и делот од линијата во НР Црна Гора)	
— железопатната линија Книн—Задар	
— железопатната линија Сараево—Плоче	
— Пристаништето Плоче	
— Пристаништето Бар	
— патот Сеножече—Рижана	
— регулационите работи на Дунав	
Вкупно	8.350

б) инвестициите на подрачјата на:

— НР Србија и Белград	22.160
— НР Македонија	5.650
— НР Црна Гора	10.000
— НО на Околијата Бује	500
— НО на Околијата Копер	750
Вкупно	39.060

За објектите споменати во претходниот став под а) нема да се плаќаат ануитети.

За објектите споменати во претходниот став под б) се плаќаат ануитети, освен за оние објекти што немаат стопански карактер. Ануитетите што се плаќаат по претходниот став се уплатуваат во инвестиционите фондови на НР Србија, НР Македонија, НР Црна Гора, а за инвестициите на подрачјето на околиците Бује и Копер во нивните инвестициони фондови.

Од приходите на Федерацијата на општиот инвестиционен фонд му припаѓа: интересот на основните средства, интересот на кредитот за обртните средства, средствата од инвестиционите заеми од странство, приходите од данокот од главата XVIII на овој план и 15,6% од данокот на добивката, а најмногу до износот од 17.060 милиони динари.

Разликата до вкупниот износ на предвидените инвестиции од општиот инвестиционен фонд ќе се покрие со неискористените износи на амортизацијата, со ануитетите и со други банкарски средства.

III. Фондот за регреси и дотации во 1955 година ќе изнесува 17.400 милиони динари.

Од приходите на Федерацијата на овој фонд му припаѓа:

15,8% од данокот на добивката, а најмногу до износот од 17.400 милиони динари.

IV. Фондот за истражни работи во 1955 година ќе изнесува 6.780 милиони динари.

Од приходите на федерацијата на овој фонд му припаѓа: 6,2% од данокот на добивката, најмногу до износот од 6.780 милиони динари.

V. Фондот за унапредување на селското стопанство во 1955 година ќе изнесува 1.000 милиони динари.

Од приходите на федерацијата на овој фонд му припаѓа: 0,9% од данокот на добивката, а најмногу до износот од 1.000 милиони динари.

VI. Во фондот на разликите во цените при работењето со странство влегуваат сите приходи од работењето со странство што ќе ги определи со одделни прописи Сојузниот извршен совет.

VII. Резервите во 1955 година ќе изнесуваат 9.600 милиони динари.

Од приходите на федерацијата се издвојува за резервите: 8,7% од данокот на добивката.

Доколку ќе се реализираат поголеми приходи на буџетот и фондовите од предвидените, реализираниот вишок на приходите се внесува во резервите.

Доколку приходите на буџетот или на поодделни фондови не ќе се реализираат во предвидениот износ, Сојузниот извршен совет може да ја покрие разликата од средствата реализирани по горниот став. Сојузниот извршен совет во текот на годината ќе врши усогласување на притечувањето и трошењето на средствата на буџетот и фондовите.

ГЛАВА XXX

Овој општествен план важи од 1 јануари 1955 година.

667.

Врз основа на чл. 5 ст. 1 од Законот за важењето на Уставот, законите и другите сојузни правни прописи на територијата на којашто со Меѓународната спогодба е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија, Сојузниот извршен совет донесува

УРЕДБА

ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНИТЕ И ДРУГИТЕ СОЈУЗНИ ПРАВНИ ПРОПИСИ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА КОЈАШТО Е ПРОШИРЕНА ЦИВИЛНАТА УПРАВА НА ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Сојузните закони и другите сојузни прописи што во смисла на Законот за важењето на Уставот, законите и другите сојузни правни прописи на територијата на којашто со Меѓународната спогодба е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија, важат на таа територија од денот на влегувањето во сила на тој закон, ќе се применува во целост на таа територија, доколку за поодделни од тие прописи или за поодделни одредби од тие прописи не е определено поинаку со оваа уредба.

Член 2

Односите што се засновани врз правните прописи од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА и локалните органи на власта што важеле до влегувањето во сила на оваа уредба а не се конечно расправени додека биле во сила тие прописи ќе се расправат според тие прописи, доколку со оваа уредба не е определено поинаку.

Член 3

Сроковите определени со сојузните закони и со другите сојузни прописи што биле во сила на 26 октомври 1954 година, доколку со оваа уредба не е определено поинаку, почнуваат да течат односно истечуваат на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, и тоа:

1) сроковите чијшто почеток на текот е определен со денот на влегувањето во сила на поодделни прописи или со друг утврден ден почнуваат да течат од денот на влегувањето во сила на оваа уредба;

2) сроковите што се определени така што да се завршуваат со утврден ден, истечуваат кога ќе помине онолку време — сметајќи од денот на влегувањето во сила на оваа уредба — колку што поминало од денот на влегувањето во сила на прописот со кој е определен рокот до денот за истекот на рокот. Ако задолжителната примена на таквиот пропис почнала со подоцнежен ден од денот на неговото влегување во сила, рокот во тој случај истечува по истекот на онолку време — сметајќи од денот на влегувањето во сила на оваа уредба — колку што поминало од денот на задолжителното спроведување на таквиот пропис до денот определен за истекот на рокот.

Одредбите од претходниот став не се применуваат на подрачјето на бившата Југословенска зона на СТТ на сроковите од сојузните прописи што биле веќе проширени на подрачјето на таа зона со наредбите од Командантот, на поранешната Воена управа на ЈНА.

Одредбите на ст. 1 од овој член не се однесуваат до сроковите со кои се определува влегувањето во сила на сојузните закони и другите сојузни прописи.

Кога за определување почетокот на текот или истекот на рокот е овластен органот на управата, почетокот и истекот на рокот ќе го определи тој орган.

Член 4

Како лица што живеат постојано на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба на кои се однесува членот 3 од Законот за важење на Уставот, законите и другите сојузни прописи на територијата на којашто со Меѓународната спогодба е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија, се сметаат:

1) лицата што на денот на влегувањето во сила на Законот за важење на Уставот, законите и другите сојузни прописи на територијата на којашто со Меѓународната спогодба е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија имале постојано живеалиште на таа територија а на денот на влегувањето во сила на Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година биле италијански државјани. Од ова се изземаат оние лица што по 10 јуни 1940 година се колонизирани или како државни службеници се доселиле на таа територија;

2) лицата што на 10 јуни 1940 година имале постојано живеалиште на означената територија, а на денот на влегувањето во сила на Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година биле италијански државјани, па оваа територија ја напуштиле по ставањето на таа територија под Воената управа на ЈНА или под сојузничката воена управа, под услов одново да се населат на таа територија до 5 октомври 1955 година;

3) лицата што со дозвола од поранешната Воена управа на ЈНА се населиле на означената територија а на денот на влегувањето во сила на Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година биле италијански државјани;

4) лицата што на 28 октомври 1918 година биле постојано настанети на означената територија а кои како италијански државјани по тој ден морале да ја напуштат таа територија, ако до 5 октомври 1956 година одново ќе се населат на таа територија или како постојани жители ќе се регистрираат при југословенското дипломатско или конзуларно претставништво. Од ова се изземаат оние лица што веќе се здобиле со државјанството на ФНРЈ;

5) децата од лицата споменати во точ. 2 родени по 10 јуни 1940 година, децата од лицата споменати во точ. 3 родени по 15 септември 1947 година и малолетните деца од лицата споменати во точ. 4 родени откако нивните родители ја напуштиле означената територија, како и полнолетните деца од лицата споменати во точ. 4 што до 5 октомври 1955 година одново ќе се населат на таа територија или како постојани жители ќе се регистрираат кај југословенското дипломатско или конзуларно претставништво.

Член 5

Во смисла на чл. 3 од Законот за важењето на Уставот, законите и другите сојузни правни прописи на територијата на којашто со Меѓународната спогодба е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија, на лицата споменати во предниот член ќе им се издаваат лични и патни исправи како и на државјаните на ФНРЈ.

II. ОДДЕЛНИ ОДРЕДБИ

1. Законот за национализација на приватните стопански претпријатија

Член 6

Со денот на влегувањето во сила на оваа уредба ќе се применува на територијата означена во чл. 1 од оваа уредба Законот за национализација на приватните стопански претпријатија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 98/45 и 35/48) согласно следниве одредби:

1) Приватните стопански претпријатија што се национализираат во смисла на чл. 1 и во врска со чл. 2, како и чл. 2а точ. 1 и чл. 2б од законот ќе ги определи за подрачјето на околицата Бује Извршниот совет на Саборот на НР Хрватска, а за подрачјето на околицата Копер Извршниот совет на Народната скупштина на НР Словенија.

2) Како ден според кој во смисла на чл. 3 од законот се определува кои објекти, филијали и огранци на претпријатијата ќе се сметаат како едно претпријатие ако работните колективи или под секвестар или под заедничка управа, се зема денот на влегувањето во сила на оваа уредба.

3) Состојбата на имотот на национализирано претпријатие и национализираниот имот на лицата споменати во чл. 7а од законот ја утврдува народниот одбор на околицата преку своите органи.

4) Ако национализираното претпријатие било на денот на влегувањето во сила на оваа уредба под управување од работниот колектив или под секвестар, неговата вредност се утврдува според состојбата на денот кога претпријатието е секвестрирано односно кога е преземено управувањето со претпријатието од страна на работниот колектив.

5) Жалбата во смисла на чл. 17 од законот се подава до републичкиот секретаријат за работи на стопанството, чиешто решение е конечно.

6) Одредбите од чл. 7а на законот што се однесуваат до национализацијата на непотпишаната на странските државјани нека да се применува на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба.

2. Законот за аграрната реформа и колонизацијата и Законот за селско-стопанскиот земјишен фонд на општонародниот имот и за доделување земја на селско-стопанските организации

Член 7

Со примената на Законот за аграрната реформа и колонизација („Службен лист на ДФЈ“ бр. 64/43, и „Службен лист на ФНРЈ“, бр. 24/46, 101/47, 105/48 и 4/51) не се засегаат аграрните односи на територијата означена во чл. 1 од оваа уредба што се расправени конечно според прописите од локалните органи на власта.

Одредбите од Законот за аграрната реформа и колонизација, како и од Законот за селско-стопанскиот земјишен фонд на општонародниот имот и за доделување земја на селско-стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 22/53), со кои се утврдува максимумот на селско-стопанско земјиште, ќе се применуваат во целост.

Вишокот на земјата што се одзема според Законот за аграрната реформа и колонизација, влегува во селско-стопанскиот земјишен фонд од чл. 3 од Законот за селско-стопанскиот земјишен фонд на општонародниот имот и за доделување земја на селско-стопанските организации.

3. Законот за воената обврска на државјаните на Федеративна Народна Република Југославија

Член 8

Од денот на влегувањето во сила на оваа уредба Законот за воената обврска на државјаните на Федеративна Народна Република Југославија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 23/46), со измените и дополненијата, ќе се применува постепено, и тоа:

1) на лицата родени во 1927 година и порано ќе се применува во целост. Овие лица се подложни на задолжителен лекарски преглед, и оние што ќе се огласат како способни или ограничено способни за воената служба се запишуваат во евиденцијата на воените обврзници;

2) на лицата родени во 1928—1935 година заклучно ќе се применува во целост од 1 јануари 1955 година, и тоа така што тие лица ќе се повикуваат на лекарски преглед, и оние што ќе се огласат како способни или ограничено способни за воената служба нема да се повикуваат да го отслужат воениот срок, туку ќе се запишат во евиденцијата на воените обврзници. Тие лица ќе се повикуваат на воената служба според чл. 26 од Законот за воената обврска на државјаните на Федеративна Народна Република Југославија почнувајќи од 5 октомври 1955 година, освен оние што биле во Југословенската армија или во другите војски најмалку три месеци.

За лицата родени во 1936 година и помлади Државниот секретар за работи на народната одбрана ќе пропише кога ќе се запишат тие лица во воената евиденција и кога ќе се повикуваат тие на репрутирање и на служење на воениот срок.

Одредбите од претходните ставови се применуваат само на постојаните жители на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба.

Лицата споменати во ст. 1 и 2 од овеј член можат под општите услови да станат доброволно во постојаниот кадар и можат да се упатат во школите за резервни офицери.

4. Законот за судовите („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 30/54)

Член 9

Претседателите, судиите и судиите поротници на околските судови на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба избрани до денот на влегува-

њето во сила на оваа уредба, остануваат на своите должности.

5. Законот за откуп на приватните аптеки

Член 10

Се овластуваат советите за народно здравје и социјална политика на народните републики Хрватска и Словенија да го определат, по исклучок од одредбата на чл. 1 ст. 1 од Законот за откуп на приватните аптеки („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 50/49), рокот за престанок на важењето на дозволите за водење јавни аптеки што им се издадени на приватните лица на подрачјето на околицата Бује односно Копер.

6. Законот за управните спорови („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 23/52 и 15/53)

Член 11

Срокот за поднесување тужба во управниот спор што бил во тек на 26 октомври 1954 година, не може да истече пред да помине онолку време по влегувањето во сила на оваа уредба колку што на споменатиот ден преостанало до истекот на рокот.

7. Прописите за економските инструменти и мерки за реализирање на општествените планови

Член 12

До влегувањето во сила на Сојузниот општествен план за 1955 година, на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба останува во сила Наредбата од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА бр. 53 од 27 март 1954 година за економските инструменти и мерки за реализирање на општествените планови.

8. Прописите за патентите, мострите, моделите и жиговите

Член 13

Сите права на пронајдоци заштитени со патент или со пронајдувачко свидетелство и правата на заштитени моистри, модели, фабрички и трговски жигови и техничките усовршувања што биле во важност на територијата на Федеративна Народна Република Југославија на 26 октомври 1954 година, важат за преостанатото време на траењето и на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба.

Физичките и правни лица што на 26 октомври 1954 година имале свое живеалиште односно седиште на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, а кои имале важечко право на патент, мостра, модел, фабрички или трговски жиг што тој ден било заштитено кај надлежните власти во Италија, таквото свое право можат да му го пријават на надлежниот орган во Федеративна Народна Република Југославија со цел да се заштити односно прошири неговото важење на целата територија на Федеративна Народна Република Југославија.

Ако пријавата на патент, мостра, модел, фабрички или трговски жиг од страна на лицата означени во предниот став ќе се поднесе до 1 јули 1955 година и ако за заштитата се исполнети условите предвидени со прописите што важат во Федеративна Народна Република Југославија, предвиденото во поглед на заштитата на патент, мостра, модел, фабрички или трговски жиг ќе се признае од денот кога тоа право е заштитено во Италија. Со пријавата мора да се поднесе и доказ за порано здобивената заштита во Италија на име на истото физичко или правно лице. Таква пријава е подложна на плаќање на сите такси предвидени за здобивање со овие права во Федеративна Народна

Република Југославија. Во поглед на условите за заштита, како и натамошната заштита и искористување на овие права, ќе се применуваат во сето прописите што важат за патентите, мострите модели, фабричките и трговските жигови во Федеративна Народна Република Југославија.

Вака проширеното право на патент трае најмногу 15 години, а право на мостра или модел — најмногу 10 години, со тоа што се засметува во рокот на нивното максимално траење и поминатото време на траењето на нивната заштита во Италија.

Правото на патент, мостра, модел, фабрички или трговски жиг на физичките или правни лица споменати во ст. 1 на овој член чиешто важење ќе се прошири на целата територија на Федеративна Народна Република Југославија врз основа на пријавата поднесена до 1 јули 1955 година, не може да ги навредува здобивените права на другите лица на територијата на Федеративна Народна Република Југославија.

9. Прописите за надворешно-трговското и девизното работење

Член 14

Сојузните прописи за надворешно-трговското и девизното работење ќе се применуваат во целост на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, со следниве отстапувања:

1) до 31 декември 1954 година заклучно стопанските организации на таа територија ќе и го продаваат на Народната банка на ФНРЈ — на филијалите во Копер и Умар, како и на банките што ќе ги овласти Народната банка на ФНРЈ, делот од девизните средства определен со прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА што биле во сила на 7 октомври 1954 година — во корист на фондот на Народниот одбор на околицата Бује односно Копер.

Одредбата од предниот став ќе се применува на притекот на девизните средства до 31 декември 1954 година заклучно. На девизниот притек од 1 јануари 1955 година ќе се применуваат прописите што важат на сета територија на Федеративна Народна Република Југославија.

По 1 јануари 1955 година непотрошените девизни средства од фондот на Народниот одбор на околицата Бује односно Копер ќе можат и натаму да се користат на начинот предвиден со поранешните прописи се до конечното потрошување на овие средства.

2) Стопанските организации од предната точка ќе ја пресметуваат разликата во цените при увозот и извозот по коефициентите и на начинот предвиден со прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА што биле во сила на 26 октомври 1954 година.

Одредбите од предниот став ќе се применуваат на увозот и наплатата што се извршени до 31 декември 1954 година заклучно. На увозот и наплатата што ќе се извршат од 1 јануари 1955 година ќе се применуваат прописите што важат на целата територија на Федеративна Народна Република Југославија.

Побарувањата и долгувањата на сметките на разликите по увозот и извозот на Народниот одбор на околицата Бује односно Копер на 31 јануари 1955 година се ликвидираат во корист односно на товар на буџетот на околицата Бује односно Копер за пресметките по увозот и наплатата до 31 декември 1954 година.

3) Народната банка на ФНРЈ ќе издаде технички упатства за спроведување на одредбите од предните точки на овој член.

10. Прописите за платите на државните службеници и за другите службенички односи

Член 15

Додека не се спроведат наполно сојузните прописи за платите на државните службеници на таа територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, постојаниот одделен додаток што според прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА кои биле во сила на 26 октомври 1954 година ил припаѓа на службениците покрај основната плата, на службениците ќе им се исплатува како дополнителна плата во смисла на Основната уредба за звањата и платите на службениците на државните органи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 4/54).

Право на одделни додатоци според предниот став имаат и службениците што по влегувањето во сила на оваа уредба ќе бидат назначени или преместени на означената територија.

Право на додатоците споменати во ст. 1 на овој член имаат државните службеници додека се наоѓаат во служба на означената територија.

Член 16

Решенијата за определување звања и за распоредување во платни разреди на службениците што станале правосилни до денот на влегувањето во сила на оваа уредба остануваат во сила.

Во поглед на признавањето годините на служба врз која и да е основа, на службениците од територијата означена во чл. 1 на оваа уредба ќе се применуваат во сето сојузните прописи што важат за државните службеници, како и прописите што важат за службениците од територијата при соединета кон територијата на Федеративна Народна Република Југославија според Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година.

11. Прописите за социјалното осигурување

Член 17

Додека не се спроведат наполно сојузните прописи за пензиите на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, постојаниот одделен додаток на пензиите и инвалиднините што според прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА кои биле во сила на 26 октомври 1954 година им припаѓа на уживателите на пензии, ќе им се исплатува и натаму на овие осигуреници односно уживатели на пензии што на 26 октомври 1954 година постојано живееле на таа територија.

Право на постојаниот одделен додаток имаат и лицата што на 26 октомври 1954 година постојано живееле на означената територија, и кои ќе се здобијат со правото на пензија или инвалиднина по влегувањето во сила на оваа уредба.

Право на одделниот додаток споменат во ст. 1 на овој член имаат споменатите лица за време додека постојано живеат на означената територија.

Член 18

Во поглед на времето што се смета во работен стаж во смисла на чл. 24 од Уредбата за определување и преведување на пензиите и инвалиднините („Службен лист ФНРЈ“, бр. 39/52 и 2/53), на осигурениците од територијата означена во чл. 1 на оваа уредба се применуваат сојузните прописи што важат за осигурениците од територијата при соединета кон територијата на Федеративна Народна Република Југославија според Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година.

Член 19

Правата здобивени врз основа на решенијата за пензии донесени според прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА што станале правосилни до влегувањето во сила на оваа уредба, се признаваат без обзир дали со решението е признаено во работен стаж и времето што не се признава според сојузните прописи.

Член 20

Осигурениците и членовите на нивните фамилии од делот на бившата Зона А на СТТ на кој е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Југославија на коишто пензиите им се определени според италијанските прописи, се издначуваат во поглед на условите за здобивање со право на пензија и инвалиднина со осигурениците и членовите на нивните фамилии од другиот дел на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, та во тој поглед ќе се применат на нив прописите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА што важеле на 26 октомври 1954 година на подрачјето на бившата Југословенската зона на СТТ.

На лицата од делот на бившата Зона А на СТТ на кој е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија, што уживаат пензија определена според италијанските прописи а за кои ќе се утврди при преведувањето на пензијата дека го немаат пропишаниот работен стаж за здобивање со правото на пензија според прописите споменати во предниот став, ќе им се признае правото на пензија како да имаат минимален работен стаж.

Ако уживателот на фамилијарна пензија определена според италијанските прописи не ги исполнува условите во поглед на годините на возраста или не спаѓа во членовите на фамилијата што имаат право на пензија според прописите што важат во Федеративна Народна Република Југославија, па затоа не може да му се признае правото на фамилијарна пензија според споменатите прописи, извршниот одбор на заводот за социјално осигурување на околијата може по исклучок на таков уживател да му го признае правото на фамилијарна пензија. При оценувањето на секој поодделен случај ќе се зема во обзир имотната состојба и другите услови за издршка на такво лице (фамилијарни услови, здравствена состојба, старост и сл.).

Член 21

На уживателите на пензии и инвалиднини што ќе оптираат за Италија ќе им се исплатува пензија односно инвалиднина најдолго уште еден месец по истекот на месецот во кој ја дале изјавата за оптирањето.

Член 22

Додека не се спроведат напoлно сојузните прописи за додатоките на деца на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, на лицата што имаат право на постојан додаток на деца ќе им се исплатува, покрај тој додаток, и одделниот додаток предвиден со Уредбата од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА бр. 101 од 12 декември 1952 година.

Член 23

Заводите за социјално осигурување во Бује и Копер ќе ги извршат расходите до крајот на 1954 година врз основа на своите претсметки за таа година.

Сите приходи реализирани на подрачјето на овие заводи во 1954 година остануваат како приходи на тие заводи.

Вишоците на приходите над расходите што ќе ги реализираат овие заводи во 1954 година, ќе се употребат за унапредување здравствената служба на подрачјето на тие заводи.

Член 24

Во поглед на управувањето со здравствените објекти што се наоѓаат под управа на заводите за социјално осигурување во Бује и Копер, ќе се применуваат сојузните прописи за управувањето со здравствените установи.

12. Прописите за воените инвалиди од војните и за мирновремените воени инвалиди**Член 25**

На лицата — постојани жители на територијата означена во чл. 1 од оваа уредба ќе се применуваат одредбите од Законот за воените инвалиди од војните („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 14/50, 4/51 и 46/51) и прописите донесени врз основа на него, и тоа:

1) на лицата на коишто со решение од инвалидската комисија при советот за народно здравје и социјална политика на околијата, односно од повисоката инвалидска комисија при народниот одбор на околијата, им е признаено ствојството на воен инвалид од војна поради намалувањето на способноста за стопанисување што го претрпеле под околностите од чл. 1 и 2 на Законот за воените инвалиди од војните или чл. 49 од истиот закон;

2) на лицата што по решенијата од споменатите комисии ги изведуваат своите инвалидски права од напред споменатите умрени воени инвалиди од војните, или од лица што загинале, умреле или исчезнале под околностите од чл. 1 и 2 на Законот за воените инвалиди од војните или чл. 49 од тој закон, ако ги исполнуваат условите предвидени со тој закон во поглед на годините на возраста а спаѓаат во круг на лицата заштитени со тој закон;

3) на лицата на коишто со решенијата од италијанските државни органи им е признаено ствојството на воен инвалид од војна поради намалувањето на способноста за стопанисување што го претрпеле во војната од 1914—1918 година, или кои по решенијата од италијанските државни органи ги изведуваат своите инвалидски права од споменатите умрени воени инвалиди од војната или од лицата што загинале или исчезнале на воена должност во војната од 1914—1918 година.

Член 26

На лицата — постојани жители на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба ќе се применува Законот за мирновремените воени инвалиди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 104/46 и 106/47) односно Уредбата за определување инвалидските принадлежности на мирновремените воени инвалиди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 29/53), и тоа:

1) на лицата на коишто ствојството на мирновременен воен инвалид им е признаено со решенија од италијанските државни органи поради намалувањето на способноста за стопанисување што по демобилизацијата на италијанската оружана сила по војната од 1914—1918 година до 10 јуни 1950 година претрпеле во единиците во состав на таа сила, освен оние во состав на фашистичката партиза и другите фашистички формации;

2) на лицата што по решенијата од италијанските државни органи ги изведуваат своите инвалидски права од умрените мирновременни воени инвалиди

лици споменати во претходна точка, или од лица што загинале на воена должност во единиците, како и во времето цитирано во споменатата точка.

Член 27

Преведувањето во смисла на чл. 23 и 24 од оваа уредба ќе го извршат републичките инвалидски комитети.

Член 28

Додека не се спроведат национално сојузните прописи за воените инвалиди од војните и мирновремените воени инвалиди на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба, на уживателите на лична и фамилијарна инвалиднина постојано настанети на таа територија ќе им се исплатува покрај соодветните инвалидски принадлежности предвидени со Уредбата за инвалидските принадлежности („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 33/52), уште и одделниот додаток предвиден во Наредбата на Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА бр. 84 од 4 декември 1952 година.

Член 29

На досегашните уживатели на фамилијарна инвалиднина што не ги исполнуваат условите предвидени во Законот за воените инвалиди од војните било во поглед на возраста (чл. 13 и 16), било затоа што во поглед на степенот на родинството не спаѓаат во кругот на лицата заштитени со споменатиот закон (чл. 4 и 7), народниот одбор на околицата може да им додели парична помош во висина на досегашните примања, земајќи ја во обзир имотната состојба, фамилијарните услови и работната способност на ваквото лице, како и другите околности што можат да влијаат.

Член 30

На лицата што станале инвалиди при вршењето на воената должност или во воено заробеништво како бивши припадници на италијанската војска во војните од 3 ноември 1935 до 6 септември 1943 година, се применуваат сојузните прописи што важат за таквите лица од територијата присоединета кон територијата на Федеративна Народна Република Југославија според Договорот за мир со Италија од 10 февруари 1947 година.

13. Уредбата за материјалното обезбедување и другите права на работниците и службениците што се наоѓаат времено воен работен однос

Член 31

Додека не се спроведе на полно Уредбата за материјалното обезбедување и другите права на работниците и службениците што се наоѓаат времено воен работен однос („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/52), во поглед на висината на вкупниот приход на лицата што живеат во заедница а кој го исклучува правото на материјално обезбедување според споменатата уредба, ќе се применува и натаму Наредбата од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА бр. 46 од 10 септември 1952 година.

14. Правилникот за регистрација на моторните возила и автомобилските приколици

Член 32

Возилата што се употребуваат во сообраќајот на јавните патишта треба во смисла на чл. 33 од

Правилникот за регистрација на моторните возила и автомобилските приколици („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 24/52) да се регистрираат во рок од три месеци по влегувањето во сила на оваа уредба.

15. Правилникот за возачите на моторните возила

Член 33

Старите возачки исправи ќе се заменат со возачки дозволи според Правилникот за возачите на моторните возила („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/52) на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на оваа уредба.

III. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 34

Со влегувањето во сила на оваа уредба, на територијата означена во чл. 1 на оваа уредба престануваат да важат правните прописи од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА и од локалните органи на власта што се во спротивност со сојузните прописи, доколку со оваа уредба поодделни од тие прописи не се изрично оставени во сила.

Член 35

Народните одбори на околните Бује и Копер се должни најдоцна за 15 дена по влегувањето во сила на оваа уредба да ги известат, со објави на општинските табли и на друг обичаен начин, граѓаните и правните лица на подрачјето на околицата за сите обврски сврзани со рок што произлегуваат за нив од сојузните прописи, доколку важењето на тие прописи со наредбите од Командантот на поранешната Воена управа на ЈНА не било веќе порано проширено на сето подрачје или дел од подрачје на околицата.

За извршувањето на одредбата од претходниот став ќе се грижи и ќе им укажува помош на народните одбори на околните Бује и Копер надлежниот републички извршен совет преку соодветните републички органи.

Член 36

Оваа уредба влегува во сила на 1 јануари 1955 година.

Сојузен извршен совет

Р. п. бр. 530
29 декември 1954 година
Белград

Го заменува

Претседателот на Републиката
Подпретседателот
на Сојузниот извршен совет,
Едвард Кардељ, с. р.

СОДРЖИНА:

Страна

866. Указ за прогласување на Сојузниот општествен план за 1955 година — — — — —	801
867. Уредба за спроведување на законите и другите сојузни правни прописи на територијата на којашто е проширена цивилната управа на Федеративна Народна Република Југославија — — — — —	827